

HB 1836

HÍRADÓ

könyvtári

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR DOLGOZÓINAK TÁJÉKOZTATÓJA

XXXIV. ÉVFOLYAM

7-8. SZÁM

1990. JÚLIUS - AUGUSZTUS

Szerkesztőbizottság

Tverdota Miklósné *elnök*
Katsányi Sándor *felelős szerkesztő*
Aknay Tibor, Bardócz Antalné
Csoma Mihályné, Havas Katalin
Varró Istvánné, Weisz Sándorné

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta

Ára: 10.- Ft

Előfizetési díj egy évre 120.- Ft

Készült a FSZEK sokszorosítójában

Táskaszám

90/275

Eng. szám: III/UHb/30/1981

ISSN 0139-1917

A KÖNYVEK HASZNÁLATRA VALÓK

A FSZEK duplumraktáraiban főlhalmozódott könyvek mennyisége, a hálózat szerzeményezési gyakorlatában tapasztalt önellátási törekvések indították az intézmény vezetését 1986 végén arra, hogy egy állománygyarapítási tanácsadó bizottság létrehozásával és működtetésével orientálják a könyvtárak állományának fejlesztését, erősítsék a differenciált ellátórendszer koncepciójának érvényesülését.

A HFO, a KESZ és a hálózat különböző típusú könyvtárainak néhány munkatársából álló bizottság az Új Könyvek állománygyarapítási tanácsadó annotációi, esetenként a megjelent könyvek ismeretében alkotott véleményéről a következő jelzetekkel ellátott listákon kezdte tájékoztatni az egyes egységeket:

0 jel = a mű beszerzése kívül esik gyűjtőkörünkön,

K jel = csak a KESZ gyűjtőkörébe tartozik,

F jel = a főkönyvtárak gyűjtőkörébe tartozik /egyben a KESZ is megveszi/,

Cs jel = bárhová beszerezhető /kivéve a KESZ-t/.

1987 első felében, a KEV 17., 18. és 19. számú rendelőjegyzékeiről, az ajánlásoknak megfelelően, s az azoktól eltérően

beszerzett művek alapján sor került egy, a várható igények megítélését feltáró adatfelvételre; majd a használat bő másfél éves lehetősége után egybevetettük a bizottság, illetve a könyvtárak által feltételezett érdeklődést a kölcsönzésekben realizálódó tényleges olvasói érdeklődéssel.

A vizsgálat kereteit, tehát amit megtudunk !/ és amit nem !?/, az alábbi séma szemlélteti:

javaslat	vásárlás	kölcsönzés	helyben használat
-	+	+ !	?
+	+	- !	?
+	-	? !	?
-	-	? !	?

Néhány, a felmérésből technikai okokból /zárvatartás, az adminisztráció hiányosságai/ kimaradt könyvtár kivételével 1989 nyarán, egy hónapon belül tetszőlegesen választható napon /a könyvkártyákat a kölcsönzési nyilvántartásból, illetve a polcokon található kötetekből kikeresve és leolvasva/, a hálózat egészében regisztráltuk a három jegyzékről vásárolt művek kölcsönzőinek számát.

A kötetek kölcsönzési esélye némiképpen egyenlőtlenül alakult /nem vehettük figyelembe a hosszabb-rövidebb szünetelések, köttetések, perlések, selejtezések stb. hatását/, ám az adatok nagyságrendjét tekintve a torzítás mértékét hálózati szinten a megbízhatóság határain belül becsülhetjük.

A három jegyzéken szereplő művekből /a többes kiadások elhagyásával/ 7956 példányt vásároltak meg a hálózatban, ebből 195-öt /2,45%/ a tanácsadó bizottság ajánlása ellenére. Ezt a bizottsági és a helyi megítélés nagyfokú egyezése eredményezte, minthogy a minősítő jelzésekhez való igazodás értelemszerűen nem volt kötelező a könyvtárak számára.

Az adatok részletes elemzése és értékelése előtt ki kell térnünk egy újra és újra fölvetődő elvi kérdésre: gazdasági racionalitás vagy igénykeltés? Mi jelenti a hatékonyság mércéjét? A gazdaságosság nyilván azt követelné meg, hogy egybeessék a kereslet és a kínálat mértéke; míg a hosszú távon /esetleg/ megtérülő, /nem kimutatható/ szellemi és erkölcsi tőkét kamatozó érték közvetítés felvállalása komoly anyagi megterheléssel járhat.

E két feltétel közötti egészséges egyensúly megközelítésére kínálkozott az a külföldi szakirodalomból ismert módszer, mely az állománygyarapítás hatékonyságát az állományrészek kölcsönzési és állománybeli arányának hányadosával méri. Az így nyert intenzitási mutatóval nem ragaszkodnak szigorúan ahhoz, hogy egy-egy állománycsoport kölcsönzési aránya pontosan fedje állományban elfoglalt helyét; mert az 1,0 optimum körül plusz-minusz három tizednyi eltérés mellett is jónak tartják az állományfejlesztés módját.

Az eljárás nemcsak szolgáltatásunk határfokának, de a szükséges változtatások irányának megállapítására is alkalmasnak bizonyult.

* * *

A b i z o t t s á g j a v a s l a t a e l l e n é r e v á s á r o l t m ű v e k f o r g a l m a

A vizsgált köteteket 47.516 alkalommal kölcsönözték, ebből 495-ször /1,04%/ a beszerzésre nem javasoltakat.

A bizottság ajánlásától eltérően megvett művek használatának intenzitása 0,42, ami nem éri el a 0,7 és 1,3 között elfogadhatónak tartott tartomány minimumát.

A 0 és K jelű művek kevés száma ellenére megemlítjük, hogy a 0 jelű könyvek majd mindegyikére akadt igény; a K-val jelzetteknek csak kisebb részét nem kölcsönözték /jobbára a KESZ-ből sem/. Kivétel volt Fedorova: Húsvét-szigeti mitoszok... című

néprajzi munkájának olvasói fogadtatása /16 példány, 51 kölcsönzés/, ez ebben az esetben kifejezetten a helyi döntést igazolta vissza.

Aránya miatt nagyobb figyelmet érdemel az F jelű kötetek csoportja. A fiókkönyvtárakba beszerzett 64 különböző mű 116 példányát 372-en kölcsönözték. Kiemelve a főkönyvtárak kínálatából ugyanezen művek körét, arra a következtetésre jutottunk, hogy semmivel sem kölcsönözték e köteteket gyakrabban a vásárlásukat megengedő helyeken /intenzitás a fiókkönyvtárakban 0,53; a főkönyvtárakban 0,55/. Az is nyilvánvaló, hogy adott művek iránt jóval nagyobb érdeklődés mutatkozott. /Ajtmatov: Vesztőhely 11 példány, 68 kölcsönzés; Tuchman: Távoli tükör 6 példány, 39 kölcsönzés.../, sem hogy a könyvtárközi kölcsönzéssel kielégíthető lett volna.

Itt jegyezzük meg, hogy a KESZ állományába tartozó K és F jelű könyvek használatát kifejező mutató hasonlóan alacsony, mint a bizottság ajánlásaitól eltérően megvették /s csak három szépirodalmi alkotás került innen olvasóhoz/. Ez tény ugyan, de semmiképp sem elégséges adalék a KESZ tevékenységének minősítéséhez, mivel a jegyzékekről való rendelkezés a KESZ még nem működött; a könyvtárak részben közvetlenül látták el olvasóikat a vizsgált dokumentumokkal.

E felmérés tükrében annyi azonban bizonyos, hogy újra kell gondolni a KESZ gyűjtőkörét; nagy valószínűséggel nem szükséges valamennyi F jelű, főleg szépirodalmi művet megvenni a központi raktárba, hiszen aligha lett volna 5-6 /esetenként több/ olvasójuk egy-egy fiókkönyvtárban a könyvek fizikai jelenléte, a felfedezés esélye nélkül.

Összefoglalva a javasolt és az effektív állománygyarapítás, valamint a használat hármás dimenziójában végzett elemzésünk eddigi főbb tanulságait: nemcsak az mondható el, hogy a beszerzésre nem ajánlott könyvek a teljes gyarapítás elhanyagolható töredékét adják csupán, s ennek mintegy fele megtérültnek nevezhető, hanem az is, hogy az alacsonyabb használatosságú 0 és K jelű művektől nagyobb hányadot kitevő F jelű kötetek fiókkönyvtári kölcsönözöttségét nem haladja meg azok főkönyvtári forgalma.

Ezen a ponton térjünk ki az ajánlásoktól legtöbbször eltérő két fiókkönyvtárra.

Az I/2. számú fiókkönyvtárban az olvasói igénybevétel a használat mennyiségi mutatói szerint némileg nagyobb, a tagok összetételében pedig háromszoros az értelmiségi aránya, mint /például/ a XXII. kerületi főkönyvtárban. Az ide vásárolt 21 féle F jelű műből a XXII. kerületi főkönyvtár - bizonyára a helyi igényeket jól ismerve,

A MAGYAR SZOCIOLÓGIAI INFORMÁCIÓ ÉS A KÜLFÖLDI SZOCIOLÓGIAI INFORMÁCIÓ
SZAKFELOSZTÁSA ÉS TÉMAKÖREI

- A A szociológia általában. A szociológia tárgya, elméleti kérdései, határtudományokkal való kapcsolata. Szociológiai iskolák. Általános enciklopédiák, bevezetők, szöveggyűjtemények.
- A.01 A szociológia módszerei. Kutatási technikák /kérdőívek, adatgyűjtés, skálák, stb./
- A.02 A szociológia tudományszervezési kérdései. Konferenciák, ankétok /általános, átfogó témájúak/. A szociológia oktatása. A szociológia helyzete egyes országokban.
- A.1 A szociológia története. Egyes szociológusok munkásságára vonatkozó irodalom.
- B Társadalmi fejlődés, társadalmi változás /reform, forradalom, stb./ Modernizáció. Történelem. Civilizáció. Társadalomtörténet általában.
- B.01 Jövő kutatás, előrejelzés, tervezés.
- B.2 Tudományos-technikai fejlődés. Új technológiák. Mikroelektronika és társadalom.
- B.2 Fejlődő országok, harmadik világ.
- C Társadalmi struktúra, társadalmi rend, társadalmi rendszer, társadalmi csoportok, osztályok, rétegek és az ezekre vonatkozó elméletek. Mobilitás. Egyenlőség, egyenlőtlenség. Elit általában.
- C.1 Munkások./Ipari dolgozók/
- C.2 Parasztság./Mezőgazdasági dolgozó, mezőgazdasági népesség/
- C.3 Értelmiség. Középrétegek.
- C.4 Etnikai csoportok. Nemzetiségi, vallási és egyéb kisebbségek.
- C.4.1 A cigányság helyzete.
- D A szervezetek szociológiája. /Szervezetelmélet, szervezetek általában, szervezetek struktúrája./ Egyesületek. Intézmények.
- D.1 Politikai szociológia. Politikai elméletek. Állam. Hatalom. Hatalmi elit. Nemzetközi kapcsolatok. Pártok. Politikai és társadalmi mozgalmak. Politikai magatartás, politikai tudat.
- D.1.1 Közigazgatás. Bürokrácia.
- D.2 Jogszociológia. Jog. Jogászok. Jogtudat. Jogi szabályozás. Törvényhozás.
- D.3 Katonaszociológia. /Háború, béke, fegyverkezés, lefegyverzés./ Hadsereg. Katonák.
- D.4 Tudományszociológia, tudományszervezés. Tudományos kutatók.
- E Településszociológia. Tér és társadalom általában. Humánökológia. Regionális kutatások, területi elemzések. Területfejlesztés. Területi különbségek. Agglomeráció. A helyi társadalom általános kérdései. Településtörténet.

- E.0 Környezetvédelem. Környezetszennyezés. /Ezzel kapcsolatos társadalmi és politikai mozgalmak/.
- E.1 Városszociológia. Urbanizáció. Lakáskérdés. Lakótelepek.
- E.2 Faluszociológia. Tanyák. Mezőgazdasági terület. Helyi társadalom a faluban.
- F Gazdaságszociológia. Gazdasági elméletek, gazdaságpolitika, gazdasági rendszer, gazdasági szerkezet, gazdasági változások /fejlődés, növekedés, válság/. Tulajdonviszonyok. Elosztás. Munkaerőhelyzet, foglalkoztatottság. Munkanélküliség. Vállalkozás. Vállalkozók. Piac. Gazdasági szervezetek.
- F.01 Vezetés. Szervezés. Bérezés. Gazdasági vezetők. Munkahelyi demokrácia, munkásrészvétel. Munkaügyi alkü.
- F.02 Munkaszociológia. Foglalkozások. Munka. Munkakörnyezet, munkahely, munkaidő. Munkalélektan. Ergonómia. Munkaegészségügy.
- F.1 Ipari szervezetek. Üzemszociológia. Vállalat.
- F.2 Agrárszervezetek, agrárszociológia. /Tsz, állami gazdaság, háztáji gazdaság, stb./.
- F.3 Szolgáltatás. Kereskedelem. Közlekedés, szállítás.
- G Demográfiai tényezők és folyamatok. Népesedésmélet, politika. Népeség. Migráció. Ki- és bevándorlás.
- G.0 Szexuális magatartás. Nemi szerepek. Házasság. Válás. Család. Rokonság. Életkorok, nemzedékek általában.
- G.1 A nők helyzete.
- G.2 Ifjúság, gyermekkor.
- G.3 Öregek helyzete.
- H.1 Életszínvonal, jövedelem, fogyasztás, háztartás. Jóléti állam.
- H.2 Életmód, életminőség, életstílus.
- H.2.1 Szabadidő. Szabadidő tevékenységek. Időmérleg. Pihenés. Sport.
- I.1 Szociográfia. Irodalmi szociográfia.
- I.2 Néprajz. Etnográfia. Etnológia. Szociálanropológia. Kulturális antropológia. Folklór. Népi kultúra. Hagyomány.
- J Társadalmi problémák általában. Társadalmi konfliktusok. Szegénység. Depriváció. Menekültügy. Hajléktalanok. Világproblémák /túlnépesedés, stb./ Katasztrófák.
- J.01 Szociálpolitika. Szociális munka. Szociális gondozás. Szociális munkások. Szociális intézmények. Juttatások.
- J.02 Egészségügy szociológiája. Orvosok, egészségügyi dolgozók. Betegség, betegek. Fogyatékosok. Egészségvédelem. Egészségügyi intézmények.
- J.1 Deviáns magatartás általában. Alkoholizmus. Kábítószerfogyasztás. Neurózis. Elmebaj. Öngyilkosság.
- J.1.1 Bűnözés /fiatalkori bűnözés/. Büntetés. Börtön. Kriminológia, viktimológia.

- K Társadalmi tudat. Ideológia. Társadalomfilozófia, társadalomelmélet. Filozófusok. Tudat. Ismeret, tudás.
- K.01 Erkölcs, etika
- K.02 Érték, értékrend
- K.1 Vallás. Egyház. Papság. Vallásos magatartás. Szekták.
- L Szociálpszichológia. Egyén és társadalom. Interperszonális kapcsolatok. Szerep. Viselkedés. Attitűd. Előítélet. Elidegenedés. Kiscsoportok, csoportdinamika. Pszichiátria. Szociobiológia. Szocializáció.
- M Pedagógia, nevelés. Oktatás, képzés. /oktatási rendszer, oktatási intézmények. Felsőoktatás. Felnőttoktatás./ Pedagógusok /tanárok, óvónők, stb./ Tanulók, diákok.
- N A kommunikáció elmélete. Jel, jelentés, szemiotika.
- N.01 Művelődésszociológia. A kultúra átfogó elméleti kérdései. /Elit- és tömegkultúra, szubkultúra, stb./. Művelődési szokások. Művelődéspolitiká, - gazdaság. Művelődési intézmények. Művelődési mozgalmak, közösségek.
- N.02 Művészetszociológia. Esztétika. Művészek.
- N.1 Nyelvszociológia. /Két- és többnyelvűség kérdései./ Szöveg.
- N.2.1 Tömegkommunikáció általában. Tömegkommunikációs eszközök. Sajtó, rádió, televízió, film, videó, stb. Tömegkommunikációs fogyasztás /eszközök és közönségük./
- N.2.2 Közvélemény, közvéleménykutatás. Véleményformálás, propaganda. Reklám.
- N.3 Irodalomszociológia. Írók. Irodalom és társadalom. Irodalom és közönség. Olvasás, könyv, könyvkiadás, könyvtár.
- N.4 Színház /színház és közönsége./ Színészek.
- N.5 Zene /zene és közönsége/. Zenészek.
- N.6 Képző- és iparművészet. Múzeumok és kiállítóterem. Építészet. Fotóművészet. Szociofotó.

és nem a korlátozott beszerzési kerettől kényszerítve – egyetlen egyet vett meg /Ajtmatov: Vesztőhely/, amit öten kölcsönöztek. Az I/2. számú fiókkönyvtárban két példányt 13-an vitték el, s a fennmaradó 20 kötetnek csak egyikét nem kölcsönözték /a XXII. kerületi főkönyvtárnak nem volt könyvtárközi kérése a szóban forgó dokumentumokra vonatkozóan/.

A statisztikai nyilvántartás alapján a XV/3. számú fiókkönyvtárban szintén magasabb a beiratkozott olvasók, kölcsönzők, kölcsönzött kötetek száma, az értelmiséghez tartozók aránya, mint a kerület főkönyvtárában. A fiókkönyvtárba beszerzett F jelű művek felét a főkönyvtár maga nem vette meg. A mindkét helyre megvásárolt nyolc kötetből hat kölcsönöztsége alacsonyabb volt a fő-, mint a fiókkönyvtárban, ahol az F jelű példányok mindegyikének volt kölcsönzője.

Azon esetleges vád ellenében, hogy hivatkozásaink nem tipikusak, szóljon még néhány példa, kölcsönzői szavazat az olvasótábor jellemzőitől, a könyvtárak funkcionális feltételeitől eltekintő, a könyvtárak gyakran erőltetett kategorizálását mechanikusan követő állománygyarapítási politika tarthatatlanságáról.

S. Nagy: Lakberendezési szokások című könyvének XXII/4. számú fiókkönyvtárbeli forgalmát 29 főkönyvtári példányból egyetlen egy haladta meg; Kopré könyvének 19 főkönyvtári példányából kettő érte el a XV/3. számú fiókkönyvtárban való keresettségét; a Feliratos falvédókat a szükséges egy-egy alkalommal átkérhette volna a IX/3. és a XXI/6. számú fiókkönyvtár, netán attól a négy főkönyvtártól, ahol senki sem kölcsönözte; nem becsülték jobban felül a Dümmerth: Emese álma... című mű iránt várható érdeklődést az V/1. és a XIV/2. számú fiókkönyvtárban, mint hat főkönyvtárban; semmivel sem találtatott népszerűbbnek Hajdu: Piet Mondrianról megjelent kötete 11 főkönyvtárban, mint az I/2. számú fiókkönyvtárban.

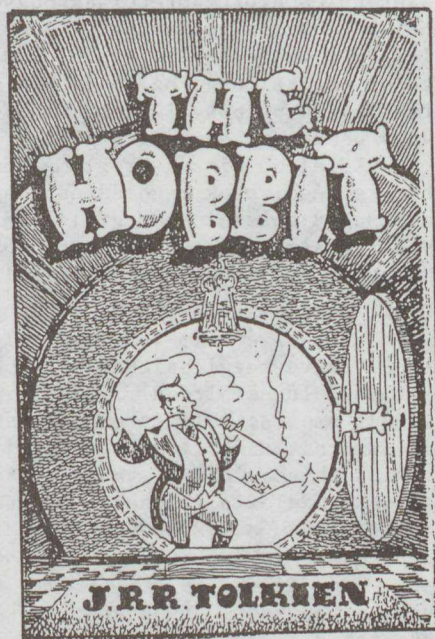
* * *

A bizottság javaslataival egyezően vásárolt művek forgalma

Az iménti felsorolás a másodlagos, helyi szelekció alapvető, meghatározó jelentőségét is érzékelteti; hamarosan pedig meggyőződhetünk arról, hogy "saját hatáskörben" jóval több /öszönősségre valló, félrevezető benyomásokra hagyatkozó/ hibás döntésre került sor, mint az ajánlásoktól történt eltéréskor, s mint amekkorát a bizottság ideális esetben kivédhetett volna.

A gyűjtőkörbe illőnek minősített könyvek megrendelt példányaiból 819-et egyszer, 567-et egyszer sem kölcsönöztek. Ez utóbbiakat, illetve a többpéldányos beszerzések egyszer kölcsönzött duplumait /352 db/ a jogos kisebbségi igények respektálása mel-

lett is egyértelműen a főlétsleges kiadások oldalára könyvelhetjük, ami éves viszonylatban /a könyvek 1987-es átlagára és az akkori jegyzékek száma alapján/ meghaladta a félmillió forintot. Talán az sem túlzó állítás, hogy a körülbelül másfél esztendő alatt egyszer kölcsönzött, egy példányban megvásárolt friss kiadványok adott helyen ugyancsak periferikus igényt elégítettek ki. Így az aktuálisnak nem nevezhető kínálat értéke már megközelíti a 800 000 forintot /a hálózat könyvbeszerzési keretének több, mint tíz százaléka/.

E számunk illusztrációi központi könyvtárunk új szerzeményéből, Tolkien: The Hobbit c. művéből valók.

Megpróbáltuk megkeresni az inkurrensnek bizonyuló állományrészek újratermelődését kiváltó tényezőket a meg nem térülő befektetések mögött. Az adatok azonban meglehetősen szóródnak, erőteljesen oszlanak meg kerületek, s főként könyvtárak között, ezért óvakodtunk, hogy e jelenségből általánosan érvényes tendenciára vagy kritikus ellátóhelyek működésére következtessünk. Azt viszont feltételezhetjük, hogy a túlszerzeményezés a gyarapítási keretek aránytalan elosztásával, az előtíti diszpozíció mértékével, az elengedhetetlen koordináció és ellenőrzés fogyatékoságaival hozható összefüggésbe. Erre utal, hogy az érdeklődés intenzitásának felértékelése, a példányszámok túlméretezése magas beszerzési kerettel rendelkező könyvtárban tapasztalható. Az is igaz továbbá, hogy a nem vagy alig

használt könyvek 2/3-a főkönyvtárak állományában található, s ez egyben azt is jelenti, hogy ezek nagyobb százalékban részesednek a főkönyvtárakba megvett összes példányból, mint a fennmaradó egyharmad a fiókkönyvtárakéból. Az érdeklődés irányának pontatlan bemérése, a teljességre törő választék-bővítés pedig formális státuszú főkönyvtárban fordult elő /a beszerzések zömét kitevő egy példányban vásárolt művek majd felét nem kölcsönözte senki/.

A hálózat egészét illetően viszont határozottan kijelenthetjük, hogy egyfelől /az egy példányos beszerzések nem, vagy egyszer kölcsönzött köteteinek nagyobb arányából adódóan/ a példányokkal szemben a választék; másfelől az F jelű művek keresletének megítélése okoz gondot /a főkönyvtárak F jelű példányainak majd 40%-kát nem, vagy csak egyszer vitték el/.

Közelebb visz a problémák felderítéséhez, s végül azok megoldásához a munkabizottság ajánlásainak megfelelően vett könyvek forgalma alapján számított hatékonysági mutatók /szépirodalom: Cs jelű 1,33; F jelű 0,61; ismeretközlő irodalom: Cs jelű 0,85; F jelű 0,40/ értelmezése. A szélsőségekre szorítkozva megállapíthatjuk, hogy a hálózat Cs jelű szépirodalmi kínálatának mérsékelt emelése mellett elsősorban az F jelű ismeretközlő állományegység jóval körültekintőbb alakítására van szükség. Ezen nem a szakirodalom beszerzésének visszafejlesztését, hanem a dokumentumok ésszerűbb, az igényekhez jobban igazodó kiválasztását értjük. Tudniillik, ha legalább a nullasor, vagy a többpéldányok egyszer kölcsönzött köteteiről lemondtunk volna /az F jelű szakönyvek mintegy harminc százaléka/, már alig maradna el e csoport használatlansága az intenzitást kifejező mutató alsó határától. Tehát - miként részletes számításaink bizo-

nyítják - nem egyszerűen csökkentés, hanem az érdektelenségről árukkodó tudományterületeken /7-es, 8-as, 4-es szak/ való gyarapítás visszafogása kívánatos a sűrűbben kölcsönzöttek /alkalmazott tudományok, történelem, természettudományok/ javára.

K ö v e t k e z t e t é s e k , j a v a s l a t o k

Összességében úgy látjuk, a bizottság relatíve alacsony határfokkal befolyásolja a szolgáltatás minőségét. Ennek csak egyik oka, hogy elsődleges tájékoztatói forrásuk az UK. Ettől ugyan gyorsabban, a hálózati sajátosságokat mérlegelve, de mégis túlságosan leegyszerűsített formában, a könyvtáraknak a szervezeti hierarchiában adminisztratív kijelölt helyük szerint teszik meg ajánlásukat. Ily módon a másodlagos szelekcióra háruló döntés nem csekély tevédségi lehetőséggel, hibaszázalékkal jár, mindenekelőtt a szakkönyvek beszerzésében. Nem egyszerű persze olyan egyenletrendszerrel boldogulni, melyben a dokumentumok tartalma és a könyvtárhasználó érdeklődése többé-kevésbé ismeretlen. Lehet-e változtatnunk gyakorlatunkon úgy, hogy a szolgáltatás hatékonysága, s ezzel együtt a könyvtárral való elégedettség mértéke növekedjék?

Úgy véljük könnyű belátni, hogy a teljesítőképeség egy tudatosabb állománygyarapítással fokozható, ami a konkrét művek használati értékéről közvetlenül tájékoztató szaktanácsadás bevonásával; az olvasók összetételét, az igények szerkezetét időről-időre ismételten feltáró vizsgálati eredmények figyelembevételével; végső soron egy - a hálózattól elvileg ma sem idegen, a kerületeken belül megvalósuló - kooperáción alapuló központi szerzeményezés bevezetésével érhető el.

Barczi Zsuzsa

VÁLASZTOTT HIVATÁSOM

(A szerkesztő előzetes megjegyzése: az Olvasó e cím alatt egy cikket vesz kézbe és kettőt kap. Egyrészt folytatódik az előző számunkban már megkezdett, a szakreferenseket rendre bemutató sorozatunk, másrészt egy régi adósságot is törlesztünk. Sándor Ottóné egy évvel ezelőtt magas kitüntetését kapott, lapunk akkor a gratuláció mellé interjút is akart készíteni a kitüntetéssel pályafutásáról. Akkor valahogy nem jött össze, most viszont némi késéssel ugyan, de megkaptuk és átadjuk olvasóinknak egy régi szabó-ervines szakmai visszaemlékezéseit.)

Választott hivatásom mindig kihívást jelentett számomra. A pályámat azon a környéken kezdtem, ahol A l á t o g a t ó

című könyv témája született. Talán nem is véletlen, hogy az a könyvtár ma a szenvedélybetegekkel foglalkozik. A Rottenbiller utcai környéktől nem sokban különbözött következő munkahelyem sem, a IX. kerületi Illatos úton. Itt a könyvtári feladatokat meghatározta az un. Dzsumbuj közelsége. Rövid, de nem mindennapi gyakorlati iskola után, szerintem túl korán - tapasztalatcsere céljából - kerültem az akkori hálózatot irányító osztályra, a Kerületi Könyvtárak Osztályára, azon a napon, amikor az Írószövetség az Olvasó Népeért mozgalmat meghirdette. Itt ragadtam majdnem 15 évig, amikor is munkatársam, majd vezetője lettem az akkori propagandasztálynak.

Munkaköröm többször változott az évek során, de hol szűkebb, hol pedig tágabb értelemben mindig kapcsolódott a könyvtári propagandához, a közönségkapcsolatok szervezéséhez. Foglalkoztam például a 14 éven felüli korosztály könyvtári nevelésének módszertani irányításával, a szemléltető és szóbeli propagandával, akciók szervezésével. Kapcsolatot tartottam különböző társadalmi szervezetekkel, tömegkommunikációs intézményekkel. Ezekben az években és később is meghatározó volt szakmai fejlődésomban, munkámban az a kollektíva, amelybe tartoztam, vezetőim, akik az induló években és később is segítettek, s nem utolsósorban a kerületi könyvtárakban dolgozó kollégák, akiktől számos tapasztalatot gyűjtöttem. Vonzódtam azokhoz, - talán mert a rámbízott, majd később a magamra mért feladatok is így kívánták - akikben volt kísérletező kedv, akik szerettek játszani, akiknek mindig voltak ötleteik, de a másokét is szívesen kipróbálták. Folyamatosan ivódott belém mindaz, amit a vezetői tulajdonságok közül, és a jó kollektíva jellemzőiként ma is fontosnak tartok. A vezető dolga, hogy legyenek jó célok, kihívó de megvalósítható feladatok, s ezek megoldásán jó közérzettel lehessen dolgozni. Mások is tudják, és mi is érezzük, hogy fontos, amit csinálunk. Legyen észrevehető a munka megbecsülése, az erőfeszítések elismerése. a kollektívában érvényesüljön őszinte légkör és egészséges verseny, tagjai megbízható partnerként segítsék egymást, örüljenek a közös és az egyéni sikereknek.

A tapasztalatok gyűjtésében, a szakmai kapcsolatok alakításában nagyon sokat jelentett az a közel tíz év a hetvenes évek elejétől, amikor az MKE elnökségében és az Ifjúsági Szekcióban mint tisztségviselő dolgozhattam. Ekkor kerültem közelebbi kapcsolatba számos vidéki kollégával, és a budapesti nagy könyvtárak munkatársaival. Ma is vallo, hogy akik hivatásuknak választották a könyvtárosságot, azoknak nem szabad az MKE-ből kimaradniuk. A 70-es, 80-as években az akkori KMK PR osztálya is rendszeresen kiharcolta, hogy legalább évente két alkalommal összejöjjenek az ország minden részéből a könyvtári propagandával foglalkozó munkatársak. Megismertük egymás tevékenységét, és az ország különböző részein felépülő szebbnél szebb könyvtárakat. Így született életre szóló szakmai barátságok Szombathelytől-Sátoraljaújhegyig, Veszprémtől-Szolnokig, Miskolctól-Pécsig. Talán akkor vált igazán véremmé, hogy minden könyvtárat úgy nézzek meg, minden kiadványt úgy vegyek a kezembe, hogy közben arra gondoljak: mi az, amit abból a Szabó Ervinben hasznosíthatok. Természetesen boldog voltam, amikor elismerés fogadta a "szabóervines" tapasztalatokat, ötleteket, kiadványokat, amikor egyes témákban minket is meghívtak előadónak. Beleszóltunk, beleszólhattunk mint ma is, hogy milyen szakmai továbbképzéseket szeretnénk,

milyen témákat, és milyen előadókat. Hallgattuk kitűnő reklám szakemberek ötleteit, a hazai és külföldi közönségkapcsolatokról szóló tapasztalatokat. Ma ezeket kellene kibővíteni a menedzserségről és a marketingről szóló ismeretekkel.

A könyvtárnál töltött eddigi évek kétségtelenül legizgalmasabb és legszebb állomásai azok voltak, amikor megnyíltak az első igazán nagy, a szolgáltatások sokféleségére képes könyvtárak, és olyan új szolgáltatások bevezetéséhez készítettünk marketing tervet /bár akkor még nem így hívtuk/, mint az Artotéka, vagy a Közhasznú Információs Szolgálat.

A nyolcvanas évek közepétől új színeket hoztak könyvtáraink életébe a dekoratőrök. Sokat változott a könyvtárak belső megjelenése. E téren a családi könyvtárak kialakítása adta a legtöbb lehetőséget. Ugyancsak sikerült megvalósítani a modern reklám harsány színeit és ötleteit néhány könyvtári kirakatban is.

A változások mellett, amelyek szolgáltatásaink mennyiségében és minőségében egyaránt tetten érhetőek, két dolog tűnik állandónak és megváltoztathatatlanoknak: a pénzhány, és a könyvtárosi szemlélet, amely örökké vágyakozik a jó reklám után, de áldozni rá végül mégsem akar. Így a pénzforrások felkutatása, a pénzszerzésre vonatkozó ötletek keresése, a "jövödelmező" kapcsolatok kiépítése örökzöld feladatként köszön visza azoknak, akik könyvtári propagandával és reklámmal foglalkoznak. Mára a helyzet annyiban változott, hogy mindez hatványozottan jelentkezik, mivel a területre fordítható pénz szinte teljesen elfogyott. Felémészette a költségvetés többi rovata. Szerezzünk pénzt és "adjuk el magunkat"! "Adjuk el magunkat" és szerezzünk pénzt! Hallgatjuk egymást és ismételtgetjük magunkat. Figyeljük a körülöttünk gyorsan válto-

zó világot, izlelgetjük a könyvtárosi szóhasználatban megjelenő olyan új szavak ízét, mint marketing, menedzser, alapítvány, szponzor stb. Egyre többen tudjuk, hogy megvetni lábunkat az eddig elért talpalatnyi földön csak akkor lehet, ha megfelelünk az újabb és újabb kihívásoknak. Talponmaradásunk legfőbb záloga bennünk rejlik. Többek között abban: mennyire ismerjük azt, aminek birtokában vagyunk, mennyire tudunk élni vele. A könyvtárunk falait, és a kerületünk határait át nem lépő ismereteinkkel olvasóinkat csak vajmi kevéssé szolgálhatjuk.

Szent Marketing segítség!

Döntő, hogy mennyire tudjuk felismerni az új helyzetet, megtalálni a jelenlegi partnerekkel való együttműködés változatos formáit. Ez az egyes kerületekre legalább annyira igaz, mint a főváros egészére. Vállalatok, üzemek, bankok, a kereskedelmi, szállodaiipari cégek, biztosító társaságok, netán egyéni vállalkozók éppúgy partnereink lehetnek, mint a különböző társadalmi szervezetek, pártok, egyházak, egyesületek, társaságok, ha érdekeinket egyeztetni tudjuk. Erősíteni kell külföldi kapcsolatainkat a külföldön élő magyarsággal, külképviselőkkel és a magyar intézetekkel. Ezzel párhuzamosan a hazánkban lévő külképviselők kulturális ügyekkel foglalkozó munkatársai számára is be kell mutatni, hogy milyen kérdésekben számíthatnak segítségünkre. Így az együttműködés újabb lehetőségei bontakozhatnak ki. Mindez akár a Világkiállításal összefüggő tevékenységünk első láncszemei közé is beiktatható. Hiszen az eddigi elképzelések szerint megrendezésében nagy hangsúlyt kap a kulturális terület. A Világkiállítás Programiroda és a Világkiállításért Társaság máris bejelentette, hogy számít könyvtárunkra, mint olyan intézményre, amely által a lakossághoz eljuttathatják információikat. Szeretnék, ha a könyvtárosok részt vállalnának munkájukban. Ezáltal kapcsolatba kerülhetünk olyan intézmények, vállalatok képviselőivel, akik eddig keveset, vagy éppen semmit sem tudtak rólunk. Nagy érdeklődés mutatkozik például az iránt, hogy a Budapest-gyűjtemény milyen kiadványokkal tudna megjelenni.

Könyvtáron belüli és azon kívüli konzultációim megerősítettek abban, hogy mind anyagi okokból, mind a propaganda szempontjából érdemes foglalkoznunk különböző tanfolyamok szervezésével, ha erőnk engedi. Ilyenek a nyelvtanfolyamok, néhány olyan tanfolyam, amely jól illeszthető a családi könyvtáraink környezetéhez. A helyhatósági választások után az új városatyáknak felkínálhatnánk egy várospolitikai sorozatot, amellyel együtt szakkönyvtári szolgáltatásainkat is népszerűsíténénk. Nagyobb cégek és egyéni vállalkozók is érdeklődnek reprezentatív olvasótermeink iránt, - ha a szolgálattal összeegyeztethető - hogy ezekben szakmai tanácskozásokat, konferenciákat, külföldi partnereikkel találkozókat, termékbemutatókat rendezzenek.

Konkrét "üzleti" tárgyalások folynak több kérdésben például az Eszterlánc Diákszövetség Rt-vel, a családi könyvtárainkhoz kapcsolódó vásárral és tanácsadással egybekötött családi hétvégék megszervezésében az EURO-FEMIN Kft-vel. Év eleje óta néhány újonnan megjelenő lap szerkesztőségével tárgyalunk a kölcsönös propaganda lehetőségeiről, formáiról: VIKI, Rubicon, Well, Budapesti Extra.

A televízió két újabb szerkesztőségével a Hol mi? című ifjúsági magazinnal és a Gyermekműsorokéval vettük fel a kapcsolatot. Az első műsorok elkészültek. A rádió menedzser igazgatójával ugyancsak az együttműködés újabb formáinak lehetőségeit vitattuk.

Talán a legsikeresebb Zenei-gyűjteményünknek a Magyar Hitel Bank Rt. Alapítványok igazgatóságához benyújtott pályázata volt, amellyel állománygyarapításra 500 ezer Ft-ot kapott. Folyamatban van további pályázatok előkészítése.

Tervezünk folyamatos ötletbörzétet, külső és belső szakemberekkel, marketing rovatot a Könyvtári Híradóban a külföldi és saját tapasztalataink ismertetésére, "Könyvtáros riporter kerestetik" verseny profi zsűrivel és méltó jutalmakkal, egy saját alapítvány előkészítését és több kerületben a baráti körök szervezésének megindítását. Ezekben a feladatokban kell nem kevés szerepet vállalni a könyvtár propaganda és marketing szakreferensének.

A felsorolt tevékenységek kettős célt szolgálnak. Egyrészt anyagi előnyöket jelentenek könyvtárunk számára, részben konkrét szponzorálás útján, részben azzal, hogy "ingyen" reklámot biztosítanak. A másik, nem kevésbé fontos szempont, hogy olyan új közegben válik ismertté a könyvtár tevékenysége, amelyből új használói réteg megjelenését remélhetjük.

Sándor Ottóné

VIDÁM JAJKIÁLTÁS, AVAGY MINDENKI ÚGY ÉRTI, AHOGYAN AKARJA

Az öregedés jelei: az ember nyugodt lesz, bölcs s a mai világban kicsit szkeptikus. No nem az anyagi bajok, gazdasági nehézségek okozzák elsősorban a szkeptikusságot! Én egy csomó dolgot még úgy-ahogy befogadok, de már a felét sem értem.

Szóvalhogy értem a szavakat, de nem értem, mi a probléma? Viszály, előremenekülés, szolgáltatáscsökkenés, leépülés stb. Szavak.

Több mint három évtizede arra képeztek ki, hogy könyvet adjak az olvasónak. Jelenleg is ezért fizetnek. Elismerem, nem mindig csináltam a legjobban, mert kiszolgáltam a voluntarista ideológiát és művelődéspolitikát. Sőt néha magam is rátettem egy lapáttal! És ki nem?

Azért közben adtam Homéroszt, Móriczot, Kafkát és Kaffkát, futuristákat, egzisztencialistákat, abszurdokat. Segítségemmel több jelenlegi FIDESZ választmányi tag szerzett diplomát a bölcsészkaron, és sok szakkönyvet szereztem meg a legfelső bíróság elnökének. /Sőt vele még egy csapatban is kézilabdáztam - ő volt a kapus!/
A lényeg, hogy szükség volt a munkámra.

Úgy tudom, a világ minden államában van kulturális szolgáltatás, van olyan, hogy nyilvános könyvtár. Hol public librarynak hívják, hol közművelődési könyvtárnak. Nem a címke a lényeg, hanem, hogy nem esnek egymásnak az emberek, ha szűk esztendőik vannak. Hanem összebújnak és kíváznak! Úgy tudom, jelenleg is többmillió adófizető polgár veszi igénybe könyvtárainkat, azaz szükség van ránk! Mint ahogyan szükség van metróra, járdára, ABC áruházra. Csak lelassult a metró építés, repedezik a járda, lerobbant az ABC áruház és szűkös lett a könyvtárak költségvetése. Mindössze ennyi a baj.

Centralizmus, decentralizmus, előremenekülési stratégia... Szavak.

Miközben írok, bejönnek értem. Szükség van rám, mert egy SZDSZ aktivista Zuglóról keres irodalmat. Megyek, keresem, hívom a KESZ-t, a központot, nézem a Budapest bibliográfiát...

Jó. Elismerem, most már politikamentesen. Nem azt nézem, hogy SZDSZ-es, hanem, hogy olvasó. /Bár én úgy emlékszem a fideszesben is a végzős egyetemistát láttam!/
Dehát nem ez a lényeg! Hanem, hogy hogyan tovább? Mit fog mondani az Antall kormány, a helyhatóság, az önkormányzat?

Tudom! Ez a fontos. De mert már nem tudok befogadni, engem inkább az érdekel, hogy mit mond az adófizető állampolgár?

Megengedek magamnak annyi jóslást, hogy az adófizetőnek a jövőben is kell a könyv /"Kell a jó könyv!"-mozgalom nélkül/, kell a könyvtár, kell a kazetta, a meleg helyiség és az ebben olvasható méregdrága képes magazin. S bármennyire nagyképűség; mindehhez kellek én. Hogy aztán ez centrális vagy decentralis, kompjuteres vagy manuális, tájékoztató centeres vagy családis, hogy kisszenős, vagy maruszkis?! Nem érdekli az adófizetőt - tán csak közvetve. Hát akkor mi a bajunk, miért marakszunk? Semmi bajunk nincs, csak repedezik a járda, szűkös a költségvetés.

Elég baj ez - mondhatnánk. Nagyobb baj azonban, hogy nem hagynak bennünket nyugodtan, pedig ősztöneink jók arra, hogy túléljük az ínséges időket. És bízunk benne, hogy segít ebben az adófizető állampolgár.

Ilyen egyszerű az egész.

Majd, ha jobb lesz, ha konszolidálódunk és gazdagabbak leszünk; újra elővehetjük a kardokat és vívhatunk mindezekben az ügyekben.

Autódidakta történelmi ismereteim mondatják velem, hogy abból mindig jó sült ki, ha hagyták a végrehajtót és az adófizető állampolgárt.

S ha most is így lesz: vonjanak le már végre konstruktív következtetést erről az illetékesek. A TDDSZ, az IT, a vezetés, a médiák, és mindenki más. Mondhatnánk, hogy e jajkiáltás súrolja a fatalizmus határát.

Nem.

Ez az alulról építkezés nyomorúságos kezdete lehetne. Ha hagynák!

Maruszkis, az adófizető állampolgár

A SZOCIOLÓGIAI DOKUMENTÁCIÓS OSZTÁLY SZÁMÍTÓGÉPES SZOLGÁLTATÁSÁIRÓL

Mikor fölkerítettem a cikk megírására, azt terveztem, hogy áttekintést adok osztályunk szakirodalmi szolgáltatásának a számítógépesítéssel egybefonódó alakulásáról. Amikor azonban átnéztem erre vonatkozó irattári anyagainkat, lemondtam arról, hogy ezt az 1983-tól máig terjedő folyamatot, mint könyvtárügyünk egyik tipikus jelenségét, mint azt a bizonyos "állatorvosi lovat" - "felboncoljam". 1983-ban ugyanis a forszírozott gépesítési szándék, egy Floppymat típusú, könyvtári feldolgozó munka céljaira teljesen alkalmatlan "számítógép" megvásárlása, és nem a könyvtári feldolgozó munka alapanyagának, hanem végtermékének - egy szakbibliográfiának - előállítására való felhasználása - ésszerűtlenségek olyan kényszerű sorozatát indította el, amely aztán már nem "kímélt" pénzt, időt és fáradságot.

Így a Könyvtári Híradó olvasóinak be kell érnie a számítógépes szociológiai szolgáltatás jelen állapotának népszerűsítő ismertetésével, amely állapothoz éppen ennek az évnak az elején sikerült eljutnunk. Szóval, hagyjuk a lovat...

A d a t b á z i s o k, f e l d o l g o z á s, s z o l g á l t a t á s

Osztályunk jelenleg két 80 megabite-os számítógép segítségével és a TEXTAR program saját céljainkra kialakított változattal dolgozzuk fel a szociológiai szakirodalmat. Egyik gépünk a magyar, másik az idegennyelvű adatbázist tartalmazza.

Központi könyvtárunk a szociológiai országos szakkönyvtáraként 1972 óta Szociológiai Információ címmel jelenteti meg a magyar szociológiai szakirodalom válogatott nemzeti bibliográfiáját, mely a magyar és magyar vonatkozású szociológiai irodalom teljeskörű feldolgozásán alapul. /Kb. 200 folyóirat, a hozzánk - kötelepéldányként is - beérkező szociológiai könyvek, MNB-sorozat stb. átnézése./

Ez a bibliográfia 1972-1985 között hagyományosan, 1986-ban pedig a Floppymat géppel készült. Az 1987-es anyagot már az új számítógép és a TEXTAR segítségével dolgoztuk fel. A számítógép által készített kiadvány - mely szinte megszólalásig ugyanolyan, mint a hagyományosan készült bibliográfia - és ez nagyon nagy eredmény - a napokban jelenik meg.

A számítógépre való áttérés miatti lemaradást az 1988-1990-es évek anyagának párhuzamos feldolgozásával oldjuk meg. Te-

hát a magyar számítógépes adatbázisban jelenleg az 1987-1990 közötti időszak szociológiai szakirodalmára lehet visszakeresni. A szerkesztett, nagyobb "mügonddal készülő", ezért lassúbb nemzetiszakbibliográfia csak az egyik végterméke a számítógépes feldolgozásnak. Ez év elejétől a kurenzen feldolgozott anyagból gyorsabb, naprakészebb információszolgáltatást is kialakítottunk - a témafigyelő cédulaszolgáltatást. Ez idegennyelvű cédulaszolgáltatásunk mintájára jött létre, mely 1984 óta több-kevesebb sikerrel működött, és sok átalakuláson ment át.

A szociológiai osztály másik számítógépe az idegennyelvű szociológiai adatbázist tartalmazza. Ebben is a TEXTAR-ra való áttérés óta feldolgozott - 1987-1990 közötti anyagban lehet keresni.

Az adatbázis a könyvtárunkba járó több mint 100 külföldi szociológiai folyóirat szemlélésén, a külföldi szociológiai könyvek, tanulmánykötetek és évkönyvek feldolgozásán alapul. A feldolgozás során itt nem törekszünk teljességre, mivel a végtermék nem egy szerkesztett, a szociológiai termés reprezentálására törekvő bibliográfia. /Természetesen megfelelő mennyiségű adat esetén ez az adatbázis is alkalmas lehet témabibliográfiák készítésére/. A válogatást a megrendelők igénye befolyásolja.

Ennek a szolgáltatásnak az előnye egyrészt a gyorsaságában van, másrészt abban, hogy nagy érzékenységgel követi nyomon a frissen beérkezett folyóiratok és könyvek feldolgozása során a megrendelők által megjelölt témát. S nem utolsósorban abban, hogy a kiküldött témafigyelő cédula alapján a kutató az őt érdeklő tanulmányt, vagy könyvet nálunk megtalálja, kézbeveheti, másoltathatja, kikölcsönözheti.

1988-tól mindkét gépben egységesített szakrendszerrel és tárgyszókéssel dolgozunk. Szakrendszerünk a Szociológiai Információ 1972-től használt szakrendszerének helyenként részletezőbb változata, mely az UNESCO által kiadott szociológiai világbibliográfia 70-es években használt változatára nyúlik vissza. A szakrendszer, amelyet a cikkhez mellékelek annak érzékeltesítésére, hogy szociológia-értelmezésünk milyen széles társadalomtudományi területeket fog át/, a szociológia ágazataira, nagyobb témaköreire épül, egyes esetekben pedig kiemel bizonyos hazánk szempontjából lényegesebb részkérdéseket /pl. Cigányság helyzete/.

Tárgyszókészletünk egy szintén a Szociológiai Információtól örökölt, állandóan fejlesztett, a szakirodalom mennyiségére és súlyozására érzékenyen reagáló kötött tárgyszókészlet. /Természetesen a földrajzi és személynevek "kötetlen" tárgyszavak./ A tárgyszavak között egyelőre csak kevés és nagyon egyszerű kapcsolatot létesítettünk. /Színónimák - alá-fölérendeltség - mellérendeltség - nem azonos/.

A témakörök és a tárgyszavak alapján párhuzamosan, egymástól függetlenül és egyszerre is kereshetünk. Pl. az "autonómia" kereshető csak a politikai témakörben, csak a pszichológiában, regionális kutatásoknál, csak munkaszervezési-vezetési problémaként, de elképzelhető, hogy valakit mindenfajta autonómiával kapcsolatos irodalom érdekel. /Aki ismeri a TEXTAR-rendszert, az tudja, hogy lehet keresni a cím, vagy annotáció, referátum esetén - annak szavai között is/.

A szolgáltatás végterméke, a témafigyelő cédula a címléírást, a szakrendszer kódjait, a tárgyszavakat és szükség esetén hosszabb-rövidebb annotációt tartalmaz. A megrendelő a cédula kódszáma alapján postán is kérhet másolatot, vagy a könyvet raktári jelzete alapján kikölcsönözheti.

M e g r e n d e l ő k

Szolgáltatásunkat egy szintén a TEXTAR programmal működő 1400 címet tartalmazó címlista alapján hirdettük meg az alábbi feltételekkel:

- 1./ A teljes szolgáltatás A-N.6 témakörig, az egész feldolgozott szociológiai folyóirat- és könyvanyag, magyar anyag esetében kb. évi 3000, idegen nyelvű anyag esetében kb. évi 1600 témafigyelő cédulán.
Ára: 12.000 Ft
- 2./ Egyes témák külön-külön. Pl. B.2 Fejlődő országok, J.1.1 Bűnözés. Egy-egy szerző műveinek figyelése. Ára: 500 Ft alapdíj + 10 Ft cédulánként /találatonként/
- 3./ Tárgyszavakból összeállított speciális téma figyelése. Ára: 1100 Ft alapdíj + 10 Ft cédulánként /találatonként/.
- 4./ Retrospektív keresés az 1987 - 1988 - 1989-ben feldolgozott /nem kurrens/ anyagból. Ára: 500 Ft alapdíj + 10 Ft cédulánként /találatonként/.
- 5./ Nem folyamatos témafigyelés, hanem alkalmi, egyszeri lekeresés esetén az ár: 500 Ft alapdíj + 10 Ft cédulánként /találatonként/.

A témafigyelés a postaköltséget nem tartalmazza.

Az árak a magyar és az idegen nyelvű anyagra külön-külön értendők.

Jelenleg a magyar témafigyelő szolgáltatásnak 36, az idegen nyelvűnek 60 megrendelője van, a tavalyi 50-hez képest. A meg-

rendelők között könyvtárak, kutatóhelyek, egyetemi tanszékek, kutatási programok vannak, és olyan egyéni kutatók, akik számára munkahelyük finanszírozza a szolgáltatást.

Szolgáltatásunk két állandó előfizetője két tudományos kutatási program. Az egyik a Társadalmi beilleszkedési zavarok kutatási főirány programirodája, amely 1985 óta átalánydíjért 16 kutatója számára fizeti elő a devianciával kapcsolatos idegennyelvű irodalom témafigyelését. A témafigyelő cédulákon kívül mi ezt az anyagot kiegészítjük könyvrendelésünk melléktermékeként - figyelemfelhívó könyvreklámok másolatának rendszeres küldésével.

A másik állandó partnerünk szintén 1985 óta a Társadalomtudományi Cigánykutatások Tématanácsa. Az ehhez tartozó huszonegynéhány kutató a cigányság és az etnikai kisebbségek témakörben a magyar és idegennyelvű szolgáltatás teljes anyagát megkapja. Kiegészítésül másolatban megkapják még a MAHIR sajtófigyelő szolgáltatásnak hírlapi anyagát szerkesztett formában, az Országgyűlési könyvtár témafigyelő céduláit másolatban, valamint figyelemfelhívó könyvreklámokat. A szolgáltatások díján felül megmaradó összegből módunk van a témához kapcsolódó folyóiratok előfizetésére és könyvek vásárlására - melyek azután újra belekerülnek a feldolgozás és szolgáltatás áramába.

Ez a két téma nagyban befolyásolja idegennyelvű feldolgozásunkat, hiszen többet dolgozunk fel a deviancia, drog, bűnözés stb. témakörből és a cigánysággal ill. az etnikai kisebbséggel kapcsolatos idegennyelvű irodalomból.

A tavalyi év nagy fellendülést hozott a szolgáltatás szervezettsége, intenzitása, és nem utolsósorban bevétele terén. Az 50 megrendelőnek több mint 15.000 cédulát küldtünk ki havi postázással. Az előfizetési és a céduladíjából a könyvtárba 227.300 Ft folyt be. A szolgáltatáshoz kapcsolódó másolat szolgáltatás pedig csaknem 22.000 Ft-ot hozott a konyhára. Ez összesen majdnem 265.000, azaz több mint negyed millió Ft. Idén június végén 96 megrendelőtől 390.000 Ft bevételnél tartunk.

P r o b l é m á k

A tavalyi nagy fellendülést idén, legalábbis az év első felében megtorpanás, várározás jellemzi. Az átmeneti korszakban sok a változás magukon a kutatóhelyeken, egyetemeken. A kutatások finanszírozása, sőt a kutatóhelyek fenntartása is bizonytalanná vált. /Gondoljunk pl. az MSZMP által fenntartott kutatóhelyekre, vagy az MTA helyzetére/. A tudományos kutatásra rendelkezésre álló egyébként is szegényes pénzeszközök elapadtak. Ez természetesen visszahat az információs szolgáltatásra mint üzletre. Abban reménykedünk, hogy az év második felére valamelyest normalizálódik a helyzet és a tudományos munkához

szükséges információt lesznek, akik meg tudják fizetni.

Természetesen a könyvtáros kollégák e cikk elolvasása után nyilván azt kérdezik, hogyan lehet hasznosítani ezt a szolgáltatást a saját mindennapi gyakorlatukban, olvasószolgálati, tájékoztató munkájukban?

Először is remélem, kiderült, milyen irodalom az, amit nálunk keresni lehet, /lásd a mellékelt szakfelosztást/és kik azok az olvasók, akiket kapacitálni lehet a szolgáltatás előfizetésére, vagy legalább a feltetelek megismerésére.

Örök dilemmánk, hogy mit és mennyit nyújtsunk - ingyen - az olvasóknak? Ugye nem hangzik valami szépen ez a kérdés - de sajnos valamennyien túl vagyunk azon, hogy csodálkozzunk rajta. A válasz: Az idegennyelvű anyagban való bármilyen tematikus keresésért fizetni kell. /Bibliográfiai adatokra kérdezésért nem/. Ne feledjük: Ingyen bárki összegyűjtheti a számára fontos szakirodalmat a szabadpolcon lévő folyóiratok, a katalógus, a referenzkiadványok segítségével a könyvtáros útmutatásai alapján.

A magyar anyagban - könyvtárunk funkciója és a magyar szociológiai irodalmat igénylők szélesebb köre miatt - lehetséges ingyenes, ad hoc számítógépes tájékoztatás - s

ezt pl. az egyetemi-főiskolai hallgatóknak, szakdolgozatíróknak, felvételizőknak stb. korlátozott mértékben - tudjuk is nyújtani. Ezeket az anyagokat azonban ritkán tudjuk kinyomtatni, hiszen az már költséges, és a keresés idejét is korlátoznunk kell, hiszen napközben mindkét gépben teljes feldolgozási üzem van.

A számítógépek folyamatos táplálását jelenleg hét fős osztályunkból öten végzik, (10 nyelven!) s ez a szolgáltatás a szociológiai osztály tevékenységi körének csak egyik - jóllehet legszámottevőbb és leghangsúlyosabb része. Igaz, hogy szeretnénk népszerűsíteni szolgáltatásunkat, de ilyen feltetelek mellett a túl nagy népszerűség már megviselne.

Az érdeklődők további kérdéseikkel forduljanak osztályunk munkatársaihoz. Munkamegosztásunk értelmében

- a magyar cédulaszolgáltatás ügyében: Gál Katalin,
- a Szociológiai Információ c. kiadvány ügyében: Hiripi Lajosné,
- az idegennyelvű cédulaszolgáltatás ügyében: Karbach Erika ad bővebb felvilágosítást.

Karbach Erika

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR TÖRTÉNETÉBŐL

1850-ben deklarálta az angol parlament - a világon elsőként - a "Public library", azaz a nyilvános, közkönyvtár szükségességét mint az általános művelődés egyik zálogát. Ugyanebben az évben Frank Ignác jogtudós végrendeletében Pest városának adományozta 14 ezer kötetes könyvtárát: "Meine Bibliothek in Pest legiere ich der Pester Stadt als Anfang einer städtischen Bibliothek." /Pesti könyvtáramat Pest városára hagyom örökül, egy városi könyvtár kezdeteként/.

* * *

Ki volt Frank Ignác?

1788-ban született Nagykárolyban. 1815-ben szerzett jogi doktorátust a pesti egyetemen, amelynek 1827-től tanára lett. 1829-ben készült el főműve, a Principia Juris Civilis Hungarici. 1846-tól királyi jogtanácsos, majd a következő évben a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választják. A szabadságharc második évében Horváth Mihály közoktatási miniszter megbízta a rektori

feladatok ellátásával. Buda eleste után Bécsbe rendelik egy magyarországi jogügyekkel foglalkozó bizottság tagjának. 1850-ben önkéntesleg véget vet életének.

Frank Ignác korának híres könyvgyűjtője volt. Könyvtára Pest egyik legnevezetesebb magángyűjteményének számított, amely 1858-ban idegeiglenesen, majd a Budapest Főváros hatósága döntése alapján 1875-ben véglegesen a pesti Egyetemi Könyvtár tulajdonába került.

"Ha egynémely hazafi áldozatkészségből könyvtárt alapítva tenne is valamit, azt se becsülik semmire". - ostromozta a fiskális szemléletet Szinnyei József a Fővárosi Lapokban.

Frank Ignác neve mára feledésbe merült. Az ajándékozó gesztus emlékét azonban ma is jónéhány könyv őrzi borítójába préselve.

SZ: K: PEST VÁROSA KÖNYVTÁRÁBÓL 1850.

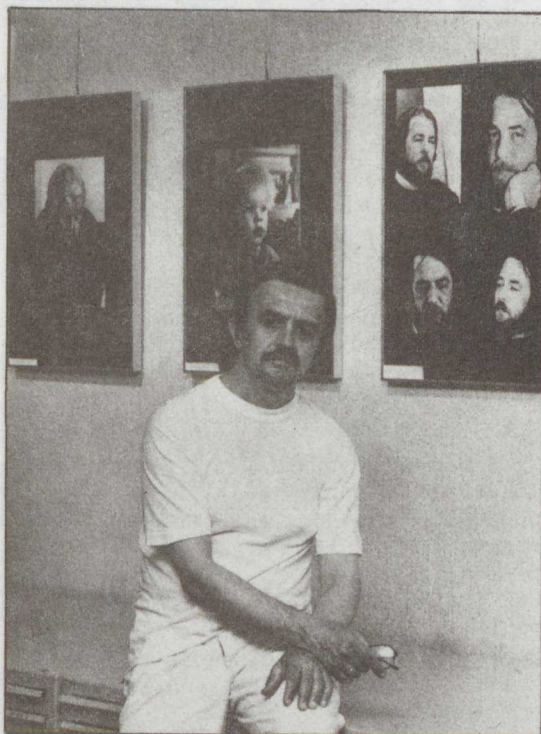
Kelemen Tamás

FOTÓ AKNAY

Arcok, szemek, tekintetek

Aknay Tibor kiállítása Kőbányán

Találó neve van a fényképezőgép szemének: objektív. Valóban, a fénytán törvényei szerint pontosan leképez mindent, ami elé kerül. De ki érti, milyen törvény alapján láttatja a lencse, hogy ki áll mögötte. Mert, hogy láttatja, az biztos. Ha végignézzük ezt a tízegynéhány képet, nem csak a fotókon szereplőket ismerjük meg, de a fényképészt is. Megérezzük azt az érzelmi kötődést, ami Tibort a modellekhez fűzi. A szelíd kislány, a fiú, aki örökké huncutságon törí a fejét, a romantikus nagylány, a gondterhelt férfi, az életbe belefáradt, gyanakvó nagymama, egy szempillantás alatt ismerősünnké válik.

Ez a sok száz közül kiválogatott néhány kép bizonyítja, hogy a saját magával szemben nagyon igényes Aknay Tibornak érdekes ezen az úton tovább haladni.

Braun Tamás

A művészetek legfontosabb, legszebb, de legnehezebb tárgyköre az ember ábrázolása. Tibor remekül oldja meg ezt a feladatot. Képein nyoma sincs a mesterként beállításnak, művésziességnek. Ismerem az alkotói módszerét; a kamera ott lóg a nyakában, időnként belenéz, piszkálgatja, környezete megszokja, nem figyel rá, természetesen viselkedik. Így azután könnyen készít természetes fényképeket. Hogy ezt milyen nehéz elérni, csak az tudja, aki már próbálkozott e műfajjal.

Nyilvánosság

A Hálózati Tanács vészes anyagi helyzetünk miatt félévi kimutatást kért a kerületi költségvetésekből. Az összegyűjtött adatok arra engednek következtetni, hogy a hálózat nagy része a pénze javát már elköltötte.

*

Végre megtörtént a maradványkeretek felosztása is a hálózati könyvtárak között. Először tervezték a főkönyvtár-igazgatók, önállóan gazdálkodva. Minden kerület egy összegben kap pénzt, s maga csoportosíthat a kiadási tételek között /propaganda- és postaköltség, dokumentum-beszerzési keret, alkalmi munkabér stb./.

*

Befutott a Fővárosi Tanács Közművelődési Osztályának levele, mely értesít bennünket arról, hogy melyik egységeink nyertek pályázatukon céltámogatást. 8 kerületi könyvtárunk /70-200e Ft/ és a KESZ /400e Ft/ volt szerencsés. Kiemelkedő az előbbieik közül a XXI. kerület sikere. A KESZ videókazetta-állományának bővítésére kapta a pénzt /ld. letéti rendszer/.

*

Folytak a tárgyalások egész júniusban a másoros videókazetta-kölcsönzés átszervezéséről. A KESZ letétbe adná a kazettákat a könyvtáraknak, és ha jól "kiforogták magukat", lehetne csereberélni. Előnye az új rendszernek, hogy kezdőtőkét nyújt az akkumuláció beindításához a "szegényebb" könyvtáraknak.

Ez évben lejár ötéves tervünk. Az új előkészítő megbeszélései már folynak Papp István főigazgató-helyettes vezérletével: most a kerületek vannak soron.

*

Jakubecz Ilona XI. kerületi főkönyvtár-igazgató új gyorskölcsönző rendszert dolgozott ki és valósított meg. A szisztéma erősen bevételnövelő, hiszen már a 2. kölcsönzési hétre is szed késedelmi díjat.

*

Intézményünk megpályáztatta az októbertől megüresedő III. kerületi főkönyvtár-igazgatói széket. A meglepően kevés /5/ jelentkező elbírálása folyamatban.

*

Megjelentünk a Budapesti Extrában! Az ingyen-újság 25. heti száma közölte Sándor Ottóné ismertető reklámját - még hozzá díjmentesen. Az Extrával más módon is üzletelünk: 8 hálózati könyvtárunk kísérleti jelleggel hirdetéseket vesz fel számára /a miénk 5% nyereség, meg a reklám/.

Összeállította:

Somogyi József

KOMMENTÁR NÉLKÜL

KATSÁNYI Sándor
főszerkesztő úr részére
/FSZEK Híradó/

T. Főszerkesztő úr!
Kedves Sándor!

A Híradó májusi számában megjelent "háromsoros" hírekhez a következőket kívánja hozzáfűzni a TDDSZ tagsága, valamint saját magam.

1. Érthetetlen számunkra hogy a cáfolhatatlan, objektív valóságot tükröző beszélgetés tartalmát a szerkesztőség "dehonesztáló"-nak bélyegzi. Ez a mai, egyre jobban a sajtóetikát betartani óhajtó közírások ismeretében az Önök részéről megengedhetetlen, számunkra viszont elfogadhatatlan. Az "újabb" kitételről szólni csak annyit kívánunk, hogy a kettő együtt a nyilvános rágalmozás és hitelrontás kategóriát tökéletesen fedi.
2. A "Révy Eszter nyilatkozata" című kitétel szintén több okból nem fedi a valóságot. A beszélgetést, riportot valóban a Szabó Ervin csoport bizalmija folytatta az újságíróval a tagság egészének véleménye alapján. Ez a tény sem szerepel a "háromsorosban", félrevezetve ezzel az olvasókat.
3. Különösen nehezémeyezzük, hogy egy kulturális lap főszerkesztője - az olvasottak alapján - láthatólag nincsen tisztában olyan alapfogalmakkal, mint: riport, beszélgetés, felhívás, nyilatkozat, stb. Holott ezek igen élesen elkülöníthető, sőt, műfajilag körülhatárolt fogalmak és rossz vagy szándékosan "tévesztett" használatuk elferdíti az eredeti tényeket.

Fentiek leszögezésével a TDDSZ tagsága egyöntetűen azt kívánja, hogy az említett "háromsoros" a Híradó következő számában a kifogásoltak szellemében helyesbítésre kerüljön. Amennyiben ez nem történik meg, a magam részéről hitelrontásért és sajtóban elkövetett rágalmozásért polgári pert vagyok kénytelen indítani ellened, melyet a TDDSZ Országos Választmánya is támogat. Somogyi József személye ebben az esetben számunkra lényegtelen, mert ő nyilvánvalóan egyfajta házon belüli "felsőbb" szemléletet tükröz mely viszont a főszerkesztő egyetértése nélkül nem kerülhetett volna nyilvánosságra.

Szerettem volna mindezt személyesen is megbeszélni, de sajnos nem adódott rá alkalom. Amennyiben a részletekre kíváncsi leszel, augusztus elején, amint szabadságról hazajöttem, az ügygel megbízott ügyvédem nevét és elérhetőségi adatait szívesen rendelkezésedre bocsátom.

Kérem továbbá - a TDDSZ tagság nevében, hogy az alábbi híreket a következő számban, a helyreigazítással együtt - közölni szíveskedj:

1. Meisszner Tamásné /V. ker. főkönyvtár/ 1990. júl. 5-én elnyerte a Budapest Főváros ^(úgy a város) által adományozott "BUDAPESTÉRT" kitüntető érmét, a Művelődési és Ifjúságpolitikai Bizottság tagjaként végzett színvonalas társadalmi munkáját, melyet a közművelődés-könyvtári kultúra terjesztésében végzett.

2. Benjámin Juditot - akit a TDDSZ Szabó Ervin csoportja bizalmi-helyettesé választott, a TDDSZ ügyvivői testületének tagjai közé választotta.

Maradok Veled szemben - sajnos az utóbbi időben egyre jobban megrendülő tisztelettel

dr. Révy Eszter

A XIII. kerületből jelentik

Kedves Olvasónk!

Lapunk hagyományának megfelelően Ön most a nyári összevont számot tartja kezében. Legközelebb október első napjaiban jelentkezünk.

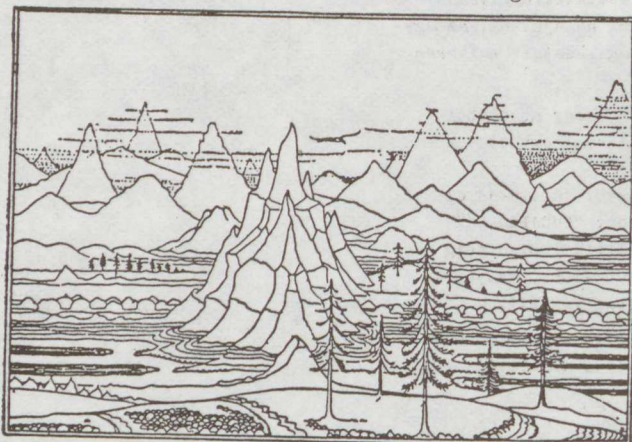
A kettős szám kétszeresre növekedett terjedelme lehetővé tette egy régi tervünk megvalósítását: bő teret kaphatott újdonságainak bemutatására az egyik kerület. Akár úgy is mondhatnánk: a XIII. kerület külön számmal jelentkezik. Reméljük, hogy érdeklődéssel fogják fogadni azt a számos ötletet, érdekességet, hírt, amit a kerület tucatnyi munkatársa rövid beszámolóiban közlő hírré tett. Ha kedvező fogadtatásra talál ez a "kerületi különszámunk", kész vagyunk a sort másokkal folytatni.

Jó pihenést, kellemes nyaralást kíván:

a Szerkesztőbizottság

Mi újság?

A XIII. kerületi hálózat - a könyvtárak számát tekintve - a főváros legnagyobb, sokféleségében pedig egyik legszínesebb könyvtári egysége. A Dagály utcai főkönyvtár mind alapterülete, mind szolgáltatásainak sokfélesége szerint a legkorszerűbbek közé tartozik, a hét fiókkönyvtár jó helyre telepített, többé-kevésbé felújított helyiségekben működik. A "történelmi hagyományok" szerint a fiókkönyvtárak közül három a 14 éven aluli gyerekek, négy pedig a felnőttek ellátására rendezkedett be. Ez a - ma már - merev elkülönítés az utóbbi években oldódott valamelyest, a családi könyvtári program lassan, de biztosan realizálódik a XIII. kerületben is. Ez év júniusától a Bulcsú utcai gyermekkönyvtár gazdasági nehézségeink következményeként megszűnik.

A könyvtárak összállománya megközelíti a 250 ezret, az éves gyarapodás 9500 db. Jelentős a néprajzi és földrajzi szakrészleg dokumentumállománya, külön említést érdemel a másfél ezer kölcsönözhető térkép és a sok kuriózumot is tartalmazó népzenei hanganyag.

A beiratkozott olvasók száma az elmúlt évben - mint a hálózatban általában - csökkent, /mintegy 15%-kal/, az év végén 13 ezer volt. Nagyon fontos megemlíteni olvasószolgálati jelentősége miatt, hogy magas a diák olvasók aránya, ők az összolvasók 55%-át teszik ki, és ez a tendencia tovább erősödik.

A lakosság összetétele a kerületben heterogén, ez elsősorban a településszerkezet következménye: a Lipótvárosban polgári-értelmiségi, a kertvárosi részben főként tisztviselők, a régi angyalföldi házakban ipari munkások, a lakótelepeken pedig vegyes foglalkozású lakosság él. A foglalkozásból - életmódból következő különbségek főként a szűkebb lakókörzeti ellátást nyújtó fiókkönyvtárak állományalakítására, szolgáltatátszervezésre vannak hatással.

Az elmúlt hónapokban - elsősorban nyugdíjazások miatt - több változás történt az egységek vezetőinek személyében. Új igazgató került a főkönyvtár élére, két fiókkönyvtárban is új vezető van, és nagy volt a mozgás a munkatársak körében is. A személyi változások, mint általában lenni szokott, új feladatok kijelölését, szolgáltatási formák, munkaszervezési és ellátási gyakorlat kialakítását vonták maguk után.

A közösen végzendő munka, az együttgondolkodás kialakítása, mindenekeelőtt a tájékoztatás-tájékozódás /divatos szóval információ-csere/ rendszeressé és szervezetté tételét kívánta meg. Ebbe a költségvetés közös megtervezése és az együttes dokumentumrendelések éppúgy beletartoznak, mint a rendszeres belső továbbképzések, konzultációk és tapasztalatcserék. Valljuk, hogy a hosszabb távú és a napi célok realizálása csak akkor lehet eredményes, ha minden egyes kolléga tudja, hogy "mit, miért és hogyan", mi az ő feladata s az miként kapcsolódik az "egészhez".

"Eszmei" kiindulópontunk annak az evidenciának a hangsúlyozása, hogy a könyvtár a műveltség és közéletiség együttes kifejlesztésére eleve alkalmas hely. Ezért fontosnak tartjuk

- meglévő szolgáltatásainkat a legszélesebb körben publikálni, az újakat a lakossági igényekhez a legrugalmasabban alakítani;
- a könyvtár nyitottságát-nyilvánosságát a lehetőségekhez mérten /sőt azon felül is/ fokozni; hasznossá, "nélkülözhetetlenné" tenni magunkat a lakosság minden rétege számára;

A XIII. kerületből jelentik

- kapcsolódni minden olyan mozgalomhoz, csoporthoz, intézményhez és akcióhoz, amely hasonló célok érdekében tevékenykedik;
- céljaink eléréséhez igénybe venni a központi /egyre szerényebb/ támogatások mellett pályázatok, tömegkommunikációs eszközök, a különböző pártok, szervezetek, társaságok és a vállalkozó lakosság segítségét is.

A leltár, az összegezés és főként az értékelés igénye nélkül, csupán az elmúlt hónapok eseményei között tallózva gyűjtöttünk össze egy kis /látszatra talán zilált, helyenként össze sem igen illő/ csokrot. Kérjük fogadják nyári üdvözlétként, a XIII. kerületi könyvtárosok nyaralás előtti jókívánásaiként.

Sz. Richlich Ilona

Vállalkozunk? - Vállalkozunk!

A XIII. kerületi főkönyvtár munkatársai a mindennapok nem kevés feladatot adó szakmai tevékenysége mellett új ötleteket és elképzeléseket sorát kezdeményezik. Ehhez egyrészt a nap mint nap jelentkező igények és elvárások adnak támpontot, másrészt a várható társadalmi elvárásoknak való megfelelés megalapozása a feladat.

A felsorolt megállapításokat olvasva valószínű mindenki az a logikus kérdés vetődik fel, hogy: h o g y a n?

Jelen körülmények között, amikor a munka sokasodásáról és a létszám csökkenéséről /csökkentéséről/ kell beszélnünk, nem könnyű a válasz. Amit mégis reálisnak és megvalósíthatónak tartunk, azok a következők:

- Ténylegesen meg kell szerveznünk a közélet számára fontos és nélkülözhetetlen információk gyűjtését és közreadását. Érttem ezalatt a menetrendek beszerzésétől a helyi szervezetek határozataiig, a szolgáltató intézmények nyitvatartási idejétől a kulturális programajánlatig terjedő skálát. Ez év tavaszától - például - a bejárat melletti "Hirdessen nálunk" jelszóval - ingyenes lehetőséggel - egy paravánt állítottunk fel, amelyen azóta a legkülönfélébb ajánlatokkal, kérésekkel jelentkeztek a kerületi lakosok. Ezen felbuzdulva felvettük a kapcsolatot a kerületi tanács ipari osztályával, hogy a kerületben működő kisiparosok címeiről és szolgáltatásairól adatokat kérjünk. Könyvtárunkban vállaljuk hirdetéseik elhelyezését vagy más jellegű reklámtevékenységet is.

- Az ország helyzetének változásával robbanásszerűen megnőtt az igény a nyelvtanulás iránt. Könyvtárunk alkalmas arra, hogy bekapcsolódjon ennek segítésébe színvonalas és megfizethető tanfolyamok indí-

tásával. Ezen a nyáron - kísérletképpen - a Magyar Japán Baráti Társasággal kialakult együttműködésre alapozva kezdő japán nyelvtanfolyamot indítottunk. Ősztől angol, francia, olasz nyelvek tanítását szeretnénk megszervezni. Tanfolyamaink lehetővé tennék komplex módon a könyv, hanglezet, hangkazetta, videokazetta állományunk jobb kihasználást is.

- Célunk, hogy még több hírt adjunk állományunkról, általános és speciális szolgáltatásainkról, különös tekintettel a fővárosi szinten is érdemleges néprajzi, földrajzi szakrészlegre, a népzenei hanglezet és kazetta anyagunk sokszínű kínálatára. Az utóbbira építve a közeljövőben "népek zenéje" klubot szeretnénk létrehozni.

- Terveink között szerepel egy filmklub létrehozása elsősorban középiskolás tanulók számára.

- Az idősebb korosztály részére a videofilm sorozatunkat szeretnénk ősztől folytatni, elsősorban szórakoztató, nosztalgiafilmek vetítésével.

Szeretnénk szólni még néhány sikeres akciónkról:

- Június közepétől heti egy alkalommal bérebeadtuk a könyvtár előadótermet, ahol lehetőség van "kilós ruha" vásárlására. A forgalom alapján azt mondhatjuk, hogy bizonyos rétegek körében erre nagy igény van, és azt reméljük, - az eltelt rövid idő alatt már tapasztaltuk is -, hogy a belépő érdeklődő később olvasóként is visszatér könyvtárunkba.

- Június 9-én juniálisra invitáltuk a kerület lakóit. A rossz idő ellenére kb. háromezres látogatónk volt. Az EUROFEMIN Kft. nyújtotta vásárlási lehetőség mellett videofilmek, bohóc műsor, vetélkedők, bábkészítés, könyvadás, dedikálás, játszótér szórakoztató elsősorban a gyerekeket, lehetőséget teremtve a szülőknek a nyugodtabb vásárláshoz.

Végezetül szólni szeretnénk néhány olyan elképzelésről, melyek ma még csak ötletek. Csak néhányat sorolok fel közülük:

- Kisebbségi vásárok szervezése akciószerűen kurrens vagy szociális szempontok miatt jelentős árucikkekkel /camping-árak, bébi-ruha vásár stb./.

- Egészségügyi, pszichológiai tanácsadás, gyermekgondozási tanácsadás, tudnivalók kezdő háziasszonyoknak.

- Iparművészek, népművészek, kisiparosok egy-egy rövidebb időre szóló árubemutató vására.

Elképzeléseink láthatóan eltérnek a könyvtárakban megszokottaktól. A s z e m l é l e t i n y i t á s mellett az anyagi gondjainkat megoldó p é n z s z e r z é s kényszere hozta létre őket. Ez a kényszer addig tolerálható, amíg az alaptevékenység jelentősebb sérülését nem idézi elő.

A XIII. kerületből jelentik

Könyvtárunk kapcsolatteremtő kezdeményezései döntő tényezőjének azt látom, hogy a közösség tekintse magáénak intézményünket, alkotó módon támogassa és igényelje közéleti jelenlétét.

T. Varga Györgyné

Tavaszi, tavasz, gyenge tavasz

Együttműködés, jó szervezés és színes választék - "csupán" ennyi volt a titka tavaszi szünidei programjaink sikerének.

A XIII. kerületi Tanács kezdeményezésére a József Attila Művelődési Központ, a kerületi úttörőház és a gyermekkönyvtárak közös akciójából született ez a sorozat azoknak az angyalföldi gyerekeknek, akik a szünidőben is az iskolai napközibe kényszerültek, vagy otthon voltak ugyan, de szüleik nem tudtak érdekes elfoglaltságról gondoskodni számukra.

Közös programfüzetet készítettünk, amely időben eljutott a kerület összes általános iskolájába. A napközis csoportokat vezető pedagógusok és a gyerekek ebből választhattak. Az esetleges torlódásokat elkerülendő, azt kértük, hogy csoportos látogatásokat előre jelezzék egy-egy rendezvényre.

Mivel azonos időpontban több színhelyen is zajlottak műsorok, így a szervező intézmények között versenyszellem alakult ki, ami széles kínálatot és sokrétű programok összeállítását eredményezte.

A siker mércéje minden esetben az volt, hogy a közönség érdeklődését mennyire sikerült felkelteni, lekötöni, egyszóval élvezték-e a műsort. Mi gyermekkönyvtárosok már február végén gyűjteni kezdjük az ötleteket. Arra gondoltunk, hogy műsoraink, foglalkozásaink témáit a tavasz eseményeiből és a húsvéti szokásokból állítjuk össze.

A tavaszi szünet nyitánya stílusosan verses, dalos **t a v a s z k ö s z ö n t ő - v e l** indult a Dagály utcai gyermekkönyvtárban. **B u d a i I l o n a** népdalénekes és **H a v a s J u d i t** előadóművész volt a gyerekek vendége. Versek és dalok meghallgatása, közös éneklés után a gyerekek egy népmesét játszottak el.

Egy másik alkalommal **S c h m i d t E g o n** ornitológus tartott előadást és játékos vetélkedőt **M a d á r d a l e r d ő n - m e z ő n** címmel. Hangjukról kellett felismerni a madarakat és ehhez segítségül használhatták Schmidt Egon könyveit is.

A folytatás a **h ú s v é t i ü n - n e p k ö r** jegyében zajlott. **V á r a d i G y ö n g y v é r**, a Néprajzi Múzeum munkatársa, - akit már a Gyermekkönyvtáros-Műhelyből is ismertünk - tartott foglalkozást. Hímes tojások készültek viaszolással, népi eszközök segítségével, növényi és szintetikus festékekkel. A gyerekek munkáját segítették a paravánokon körbe elhelyezett tojást díszítő motívumok. A napközis csoportok mellett szép számmal érkeztek gyerekek egyénileg is.

A Sallai utcai gyermekkönyvtárban két napon át kézműves foglalkozást tartottunk **V á r j u k a n y u s z i t** címmel. A résztvevők köre kiscsoportos óvodástól 8. osztályosig terjedt. Tíz féle könnyen elkészíthető ajándék-ötletből válogathattak, (a tárgyak már márciusban láthatók voltak egy vitrinben). A kisebbekkel együtt jött szülők is szívesen leültek, segítettek. Nagyon kedves, kellemes hangulat alakult ki, amelyet egy kis zenehallgatás, közös éneklés egészített ki. A tavaszi szünet utolsó napján **M i t h o z o t t a n y u s z i?** címmel mesefoglalkozást tartottunk. Báboztunk, énekeltünk, verset mondtunk és természetesen a fiúk meglocsolták a lányokat.

A Bulcsú utcai gyermekkönyvtárban is manuális foglalkozások, vetélkedők várták a gyerekeket. Hímes tojások készültek karton- és színes papírok felhasználásával, különböző népi motívumok alapján. Ennek kapcsán beszélgettek a gyerekek a húsvéti népszokásokról, néphagyományokról.

Így utólag elmondhatjuk, álltuk a próbát: másfél hét alatt több mint tíz foglalkozást tartottunk. Az angyalföldi szünidei programokat látogató sok-sok gyerek közül több százan a könyvtárakat választották.

Kőszegi Katalin

Ki mit gyűjt?

"Te mit gyűjtesz? Mit készítettél sajtóközleményre? Bemutatkozhatasz! Kiállítás rendezhetsz a gyermekkönyvtárban!"

Többek között ezek a felhívó mondatok szerepelnek azon a dekoratív plakáton, melyet néhány hónappal ezelőtt helyeztünk el a gyermekkönyvtárban.

Személyes érdeklődés és rövid rábeszélés nyomán sikerült megtalálni az első vállalkozókat. A kiállításokat a "gyűjtők" közreműködésével a könyvtár forgalmas helyén, üveges tárlókban rendezzük.

Valójában mi is kíváncsiak voltunk, mit is gyűjtenek és alkotnak a mai gyerekek. Papírszalvétákon, naptárakon, képeslapokon, külföldi és régi pénzekben, bélyegeken, köveken, kavicsokon túl a hupikék törpikékig sok mindennel találkoztunk már. Egy-egy bemutató 2-3 hétig tart. A gyerekek szívesen nézegetik egymás gyűjteményét, boldogan fejezve fel iskolatársuk, osztálytársuk nevét. A lehetőség azóta is adott minden olvasónknak, és ezzel élnek is. Előjegyzési naptárunk szinte az év végéig megtelt.

Fekti Erzsébet

Hamarosan számos könyvtárbemutatót tartottunk, hatása az új beiratkozók számában rövidesen megmutatkozott.

Közben intenzíven szélesítettük kapcsolatainkat. Zalán Tibor költő szíves közreműködésével rendhagyó irodalomórákat szerveztünk. A román forradalom napjaiban a mai erdélyi magyar irodalomról tartott előadást Füzi László, a Forrás főszerkesztője. Nemrég pedig a Föld napja alkalmából Vásárhelyi Tamás ökológust hallgathatták az érdeklődő környezetvédők.

A Károlyi szakközéppel - elsősorban közelsége miatt - alakult ki a legközvetlenebb kapcsolatunk, de a közös munkába bevontuk a kerület többi középiskoláját is. Ezt igényelték is, habár valamennyi nagyon jól felszerelt - fonotékával ellátott korszerű könyvtárral rendelkezik.

"Házi" rock zenekarunk rendszeres fellépéseivel beindítottunk egy Beatles-klubot, amelynek törzsközönsége a kerület összes középiskolájából tevődik össze. A szervezésben hatékony segítséget jelentett az iskolakönyvtárosok helyi rádióban elhangzott felhívása, de együttműködésünk más területeken is megnyilvánul.

Az új tanév elején közös megbeszélésre szeretnénk meghívni őket, hogyan lehetne közös tevékenységeinket még jobban összehangolni.

Kovács Attila

Élőlánc a középiskolákkal

- Jó napot kívánok - mondtam a könyvtárhoz legközelebb eső középiskola portásának. - Az igazgatóhelyettessel szeretnék beszélni.

- Melyikkel?
- Azt nem tudom.

Így kezdődött kapcsolatépítésem a kerület iskolái közül elsőként a Károlyi Mihály Közgazdasági Szakközépiskolával. Rögtön egy "nagyágyút" sikerült megnyerni. Az igazgatóhelyettes egyben a magyar munkaközösség vezetője is. Arra gondoltam, hogy ezúttal nem arról fogok beszélni, hogy mennyi "okos" könyvet találnak a Dagályban. Inkább arról, hogy mennyi "jópofa" ötlet van itt elrejtve. Keressük meg együtt.

Első közös rendezvényünkön, egy Mikulás-bulin olyan sok osztály jelent meg, hogy míg a sor elején levő tanulók már a könyvtár ruhatárában vetették le kabátjukat, a sor vége még nem ért ki az iskolából. Valósággal élőláncot alkottak a két intézmény között.

A közelség ellenére is a diákok jó része a felfedezés örömeivel vette birtokába a könyvtárat és a tanárok is megörültek a könyvtár által felkínált szolgáltatásoknak. Ez a nyitás valamennyiünk hasznára vált.

Búcsú a könyvtártól

A Lehel utca 7/a alatt lévő XIII/3-as Gyermekkönyvtár 25 éves fenállása során sok ezer tanuló és felnőtt látogatta a könyvtárat.

Most amikor - anyagi gondok miatt - bezárják, nehéz szívvel búcsúzom az odalátogató gyerekektől, pedagógusoktól, szülőktől.

E 25 évből, az utolsó 10 évben voltam a könyvtár vezetője. Már kezdettől, hogy odakerültem, jó kapcsolatot alakítottam ki a kerületben lévő különböző intézményekkel /úttörőház, művelődési központok/, de kerületen kívül is, mint pl. a Petőfi Irodalmi Múzeummal, ahol több "gyerekek" szerepelt pályázaton és nagyon sokan látogatták, a Történeti Múzeummal, a Bartók Béla Emlékházzal, ahol több irodalmi és zenei délutánon vettek részt a könyvtártagok; kiállításuk és hangversenyük is volt; a Móra Kiadóval, ahol az Országos Gyermekkönyvhéten kiállításokkal mutatkoztak be a könyvtár tagjai, hogy csak néhányat említsék. Így minden évben sok lehetőség is nyílt újat, többet adni a könyvtárunk olvasóinak.

"A szépség és a művészet erejével megváltható, megjavítható a világ!" Ezt én is vallom. Mivel magam is grafikázom, a könyvtár-

A XIII. kerületből jelentik

rosi hivatásom mellett ez állt és áll hozzám a legközelebb, a könyvtárban "Képzőművészeti szakkört" hoztam létre, amiben nagyon sok örömmel volt. És a gyerekeknek is, hiszen sok közülük felnőttként is visszajár. Volt, aki a képzőművészeti pályát is választotta.

Az évek során sok gyerek vett részt különböző pályázatokon, s mindig volt, aki nyert, sokszor többen is egy-egy pályázaton. Több mint egy éven át a Gyermekrádióban könyvismertetéssel szerepeltek a felsőtagozatosok.

A búcsúzás mindig nagyon nehéz! S most amikor végiglapozom 10 év jelentéseit, végigvonulnak előttem az évek: mennyi könyvet adtam ki, mennyi vetélkedőt írtam, mennyi foglalkozást vezettem, mennyi pályázaton segítettem, mennyi rendezvény és azon mindig rengeteg tanuló. A sok író-olvasó találkozó és azokon a kedves barátok: Fodor András, Osvát Erzsébet, Petrolay Margit; Gazdag Erzsébet és Lengyel Dénes, - ők ketten már végleg elmentek -, Kertész Erzsébet, Tatay Sándor, Bars Sári, Schelken Pálma, László Gyula. És a képzőművészek: a drága Róna Emy és Reich Károly, - akik szintén már nincsenek köztünk -, ők többször is voltak nálunk; Szávay Edit, Zsoldos Vera, Marék Veronika, F. Györffy Anna, Dargay Attila, Madár Eszter, - hogy csak néhányat említsek -, akik mind szeretettel jöttek el. És a kiállítást megnyitó művészettörténészek: dr. Pogány Ö. Gábor és dr. Szij Rezső. Ők mindig és mindenkor a gyerekekért és mindig ingyen! Csak annyit mondtak: időben szóljon és jövk! Köszönet nekik!

És meg kell emlékezni az iskolákban tanító pedagógusokról, a kedves kollégákról, akik mindig szeretettel jöttek és együtt készítettük fel a tanulókat. És az örök kérdés: Mit csinálasz? Mikor jöjjünk? Mi lesz a következő program? És mindig volt és ők mindig jöttek... Nálunk mindig telt ház volt.

Búcsúzó! Az ősz végén a könyvekből eltűnik a XIII/3-as szám, s a könyvtár ajtaja nem nyílik ki az édes csillogószemű gyerekek előtt. A KÖNYVTÁR BEZÁRT! - hirdeti majd a tábla.

"Emberi törvény, kibírni mindent és menni mindig tovább, még akkor is, ha nem élnék már benned remények és csodák." Talán egy kis remény, hogy azok, akik hozzám jártak, gondolnak rám, és írásaimon, rajzaimon keresztül találkoznak velem, és így egy kicsit megmaradok Nekik, amíg engedtetik e szép napsugár alatt élnem, melynek melege kihívja a földben lévő kis magokat, hogy azokból virágok legyenek, hogy én azokat megörökíthessem.

Fenyves Mária

Családi könyvtár/ak/ kerületünkben

A cím mindig magyarázatra is szorul. Jelenleg kerületünkben "hivatalosan" csak egy családi könyvtár működik a Mosoly utcában. De a családi könyvtár "morzsái" megjelentek a kerület többi könyvtárában is. Ez év augusztusában pedig a Rajk László utcai XIII/2. fiókkönyvtár átrendezését tervezzük.

A XIII/6-os Mosoly utcai könyvtár 1985 szeptemberében a hálózatban első között nyitott, már "családiként", új helyiségében. A könyvtár környékét három lakóközvet alkotja: családi házakból álló kertváros idős kistisztviselő lakosokkal, az ötvenes években épült Thälman utcai lakótelep munkáscsaládokkal, és a Gyöngyösi úti lakótelep heterogén összetétellel. A könyvtár 120 négyzetméteren, 25 ezer kötettel indult, ami már akkor is soknak bizonyult. A könyveket 33 csoportba sorolták. Ezek a csoportok azóta minimálisan változtak, mégpedig annyiban, hogy egyesek feleslegessé váltak. Gyermekkönyv viszonylag kevés van, mert a közelben önálló gyermekkönyvtár működik. Folyóiratokat is kölcsönöz, ez év elejétől pedig lemez és hangkazetta kölcsönzéssel bővültek szolgáltatásai. A családi könyvtár természetéből adódóan állandó duplumositásra lenne szükség, bizonyos állománycsoportok fokozottabb elhasználódása miatt pedig gyakoribb selejtezésre. Ennek technikai lebonyolítása azonban még mindig nagyon időigényes /gépelés, árusítás stb./. Az elszegényedés a családi könyvtárat fokozottabban érinti, a kezdeti szerzeményezési előnyök és különbségek mára már eltűntek.

A D a g á l y u t c a i f ő k ö n y v t á r b a n ez év áprilisában változások történtek. A közös ellenőrzési pont a földszinti térbe került le az őszi kölcsönözhető hanglemez és kazetta ál-

Másfélel s másképp

lománnyal együtt. Ezzel egyidejűleg mintegy 1200-1300 kötetből álló tematikusan elrendezett könyvkínálót alakítottak ki. A legnépszerűbb krimik, szerelmes könyvek, életrajzok, barkács és hobby könyvek találhatók itt. Ebben a térben van elhelyezve 100 féle napilap, magazin, képes újság is. Az olvasók szívesen választanak a lenti témák közül, főleg ha valaki a könnyen emészthető, szórakoztató irodalmat keresi.

A R a j k L á s z l ó utcai XIII/2-es könyvtár a tervek szerint augusztusban válik "családívá". A könyvtár kölcsönző tere 110 négyzetméter. Köteteinek száma kétszeri duplomosítás után kb. 20.000 kötet. Az olvasók száma 1300. Nagy részük nyugdíjas és tanuló.

Képes hetilapokat és folyóiratokat már régóta kölcsönzünk, lemez és hangkazetta kölcsönzéssel március óta foglalkozunk.

Új bútorokra, berendezésre nincs anyagi lehetőségünk, csak a meglévő másfajta elrendezésével, a könyvek másfajta csoportosításával alakíthatjuk újjá könyvtárunkat. A csoportok kialakításával gondolatban már sokat foglalkoztunk, de ez a gyakorlatban bizonyára módosulni fog még. Úgy szeretnénk átrendezni állományunkat, hogy a két legnagyobb olvasói réteg, a tanulók és a nyugdíjasok igényeinek tegyünk elsősorban eleget. A tanulók szempontjából például fontos a kötelező irodalom egy helyen tartása, és az ismeretközlő irodalom jól áttekinthető elrendezése. Az idősök részére külön ki kell emelnünk a "régii" és az "öregbetűs" könyveket. Az eddigi társadalomtudományok jó része használhatatlanná, feleslegessé válik. /Főleg a politikai művek/. Nagyon nagy az érdeklődés viszont a vallásos irodalom iránt, erre is gondolnunk kell az állomány alakításánál.

A könyvtár közvetlen közelébe van két általános iskola is. Féltő, hogy igényeiket helyszűke miatt nem tudjuk teljes egészében teljesíteni. A kölcsönzőteret bővíteni nem lehet, ezért a gyereksarok valószínűleg egy-két könyvállványra fog korlátozódni.

Ezekkel az aggályokkal együtt reméljük, hogy az állomány másfajta elrendezésével tudunk valami újat nyújtani olvasóinknak, olyan könyvekre, könyvcsoportokra ráirányítani figyelmüket, amelyeket eddig nem kölcsönöztek, illetve a tematikus elrendezés számukra is pregnánsabban tükrözi majd az olvasói érdeklődés alakulását. És akkor már "nincs más dolgunk", mint erre figyelve mind jobban közelíteni egymáshoz a keresletet és kínálatot.

Németh Erzsébet

Amikor a Dagály utcai főkönyvtár megnyílt, benne a fonotéka is helyet kapott az emeleten külön helyiségben, kölcsönzési és lemezhallgatási lehetőséggel. A több ezer hanglemez és magnókazetta az évek során állandóan gyarapodott, többek között CD lemezekkel is, az állomány 1989-re elérte a 10 ezer darabot. Használói, kölcsönzői köre azonban nem bővült ezzel párhuzamosan a várt mértékben. Igaz, hogy néhány vátjfülű olvasó rendszeresen tallózott a komolyzenében, valamint akadt hallgatója a könnyűzenének is néhány lelkes fiatal személyében, és a nyelvtanulást segítő kazettákat is keresték, mindezek ellenére mindnyájan éreztük, hogy a kihasználtság nem megfelelő. A fiókkönyvtárak dolgozói is lelkesen ajánlgatták az érdeklődőknek a Dagály utcai zene-tárat, de senki sem tudja, hogy valóban eljutottak-e odáig olvasóink.

Ez évtől fontos változás történt; n e g y f i ó k k ö n y v t á r b a n is megindult a hanglemez és magnókazetták kölcsönzése. A Dagály utcában is változott a "helyzet". A hanglemez és kazetták nagy része most már a földszinten kínálja magát az olvasóknak, tárlókban, témánként.

A napokban összeültünk megbeszélni az elmúlt fél év tapasztalatait. A beszélgetés résztvevői: J á n o s i K a t i a Dagály utcai főkönyvtár munkatársa, N é m e t h Z s ó k a a 2-es, K a k a s I s t v á n n é M a r i k a a 4-es, H a l a s i E d i n a a 6-os, T o m p e k L á s z l ó n é, G a b i a 7-es fiókkönyvtár vezetője.

K é r d é s: Mikor kezdtétek el a hangzoeszközök kölcsönzését, hány lemezzel és kazettával?

K a t i: Április elején a fonotéka 7392 db hanglemez és 3459 db kazetta állományából 1500 hanglemezt és 2000 kazettát kezdtünk el kölcsönözni a lenti tárlókból.

Z s ó k a: A kölcsönzést márc. 1-én kezdtük, 30 db könnyűzenei kazettával és 75 db hanglemezzel.

E d i n a: Február közepén indítottunk rock-zenei és mesekazettákkal (35 db) és 200 hanglemez került át a Dagály utcából.

A XIII. kerületből jelentik

G a b i: Mi január végén, pontosabban 22-én kezdtük el a kölcsönzést 60 db kazettával és 250 db lemezzel.

K é r d é s: Bővült-e a hangzóállományotok az elmúlt fél év során, s ha igen, milyen mértékben?

Z s ó k a: 66 dokumentumot vásároltunk 8768.-Ft értékben.

M a r i k a: 73 nyelvi kazettát vettünk 7401.-Ft-ért.

G a b i: 165 db hangkazettát vettünk 34.775.-Ft-ért.

/1990. jún. 30-ig a XIII. kerületi könyvtárak összesen 78 ezer Ft-ot fordítottak hangzó dokumentumok vásárlására/.

K é r d é s: A kiadásokkal szemben mennyi volt a bevétel?

K a t i: Június végéig 26.185.-Ft

Z s ó k a: Eddig 2640.-Ft

M a r i k a: 9285.-Ft a nyelvleckék kölcsönzési díja és több, mint 30 ezer Ft a "videoból".

E d i n a: 2000.-Ft.

G a b i: 25.175.-Ft volt a bevételünk a fél év során.

/Ez összesen a XIII. kerületben közel 100 ezer forintot jelent. Talán nem haszontalan egybevetni ezt az adatot a tavalyival: a XIII. kerületi főkönyvtár egész éves bevétele a nem hagyományos dokumentumok kölcsönzési díjából 27.421.-Ft volt!/
K é r d é s: Milyen olvasói igények jelentkeznek, hogyan próbáljátok azokat kielégíteni?

K a t i: Az igények nagy részét meglévő állományunkból ki tudjuk elégíteni, de igény van a legfrissebb külföldi és magyar együttesekre is, ezért az utóbbi vásárlásnál ezekből válogatunk. Nálunk lehetőség van a másolásra is. Ez főként a nyelvi kazetták esetében hasznos. Sajnos a hangzóeszközeink egy része az évek során eléggé elhasználódott, de egyenlőre azok kicserélésére anyagi nehézségek miatt nem kerülhet sor.

Z s ó k a: A közelünkben lévő kollégium fiataljai elsősorban a könnyűzenei kazettákat keresik, no meg a nyelvtanulást segítőket, de a kisgyermekes szülők a mesekazettákat is igénylik, ezért a beszerzésnél ezeket a kéréseket is figyelembe vesszük.

M a r i k a: Az olvasók tudomásul vették, hogy nálunk nyelvi kazetták és lemezek vannak. Keresik és igényelnék hozzá a nyelvkönyveket is. Bár mindent megpróbáltunk azok beszerzése érdekében, de ez nem mindig járt sikerrel. Az a baj, hogy a kereskedelem sem szinkronban kínálja a kettőt.

G a b i: Gyermekkönyvtár lévén a mesekazetták a legnépszerűbbek, de rögtön ezt a könnyűzeneiek követik. Olvasóink fűzetbe írhatják kívánságaikat. Az egyéni igényeket könyvtárközi kölcsönzéssel elégítjük ki, a többszörösen előfordulókat a beszerzésnél figyelembe vesszük. Van néhány nyelvi kazettánk, de sajnos azokhoz mi sem tudunk könyvet adni. A komolyabb (nem gyermekszintű) nyelvi kazettákat igénylőket a XIII/4-be küldjük.

K é r d é s: Mit mutatnak az elmúlt fél év forgalmi adatai?

V á l a s z k é n t megint közöljük összehasonlítva az ideikkel a tavalyi adatokat, az 1989-es 1414 olvasó 3439 db kölcsönzésével szemben az idei csonka félévben több mint 2100 olvasó 5 és fél ezer kölcsönzött dokumentuma áll.

K é r d é s: Milyen elképzeléseitek vannak a jövőre nézve?

K a t i: A CD lemezekről jó minőségű másolatokat készítve gyarapítanánk a könnyűzenei kazetták féleségét.

Z s ó k a: Családi könyvtárrá alakulásonkkal egyidőben a hangzóállományunkat is a "családi" igényeknek megfelelően alakítom.

M a r i k a: Ami már nem is a jövő, hanem a jelen: egy hónapja megindult nálunk a video-kazetták kölcsönzése, amely a kerület olvasói körében osztatlan sikert arat. Célunk: további video-kazetták vásárlása mellett a nyelvi hangzóállomány további bővítése.

E d i n a: A felmerülő igények maximális kielégítése.

G a b i: E szolgáltatásunk további népszerűsítése a gyermekintézményekben, hangzóállományunk további bővítése. Mivel a környéken sok gyereknek van számítógépe, szeretnénk ősztől számítógépes programkazetták cseréjét megvalósítani a gyermekkönyvtárban.

Tompek Lászlóné

James Bondra várva

Japán sarok

A szuperügynök a Dagályban?

Videón mindenesetre már megjelent nálunk. 1989 október közepétől heti 3 alkalommal indítottunk videóvetítéseket a könyvtár előadótermében.

Igényes, szórakoztató filmeket mutatunk be a hét elején az ifjúság számára, péntekenként mesefilmeket vetítünk a gyerekeknek, szombat délután pedig idősek, nyugdíjasok régi filmslágereket tekinthetnek meg.

Előadótermünkre rendszerint ki lehetne rakni a "megtelt" táblát, de talán ha még egyszer annyit vetítenénk, akkor is volna érdeklődő.

A videózás következtében nagymértékben megnőtt a könyvtár látogatottsága és nőtt - korántsem ekkora arányban ugyan - a könyvek forgalma is.

Filmkinálatunk másik részét az iskolai oktatásban, nevelésben hasznosítható alkotások teszik ki.

Tapasztalataink alapján a tanárok mind szívesebben viszik ki az órákat a megszkott iskolai falak közül. Így ismeretterjesztő filmek bemutatására is gyakran kerül sor, vagy éppen nálunk nézik meg, és elemzik egy-egy kötelező olvasmány filmadaptációját.

Sok tervet szőttünk: filmklubot a középiskolásoknak, népzenei bemutatókat, utazók, világjárók klubját. Persze sok videóval, sőt több készülékkal...

Ha valaha beindulna a kazetta kölcsönzés is, ez is új híveket nyerne meg a könyvtárnak.

A főnököm felhívta rá a figyelmet; a videózással foglalkozó írás majd ne így érjen véget: "... és akkor ellopták a videót." Ugyanis egyik reggel hűlt helyét találtuk a szerkezetnek.

Ezt be is tartom.

Volt egyszer egy videónk....

Kovács Attila

Lapzárta után érkezett a hír: A Fővárosi Tanács Közművelődési pályázatán a könyvtár új videókészüléket nyert.

Könyvtárunk földrajzi és néprajzi szakrészleggel rendelkezvén örömmel vállalta fel a Magyar-Japán Baráti Kör kérésére a Japánra vonatkozó dokumentumok/könyvek, periodikák, zenei anyagok, egyéb, pl. idegenforgalmi jellegű kiadványok/ elhelyezését. Olvasótermünkben kialakítottunk egy "japán sarkot", melyben helyet kaptak természetesen a könyvtár állományába tartozó

- japánról szóló művek,
- japán szerzők művei,
- kazetták, hanglemezek is.

Különgyűjteményünket folyamatosan gyarapítjuk, részben a Japán Követségtől rendszeresen kapott, továbbá a Magyar-Japán Baráti Kör anyagával és anyagi lehetőségeink függvényében vásárlások útján is.

A japán sarok fogadtatása kedvező, rendszeresen látogatják a főváros számos kerületéből:

- diákok (ELTE, TFK)
- a Magyar-Japán Baráti Kör tagjai
- saját olvasóink.

Tudomásunk szerint a fővárosban egyedül mi kölcsönzünk japán nyelvű dokumentumokat. /Ezek száma sajnos nagyon kevés, de bővülő kapcsolatainktól ilyen segítséget is remélünk/. Könyvtárunk néhány szabadidős programja is japán ihletésű volt az utóbbi hónapokban:

- március 7-én J a p á n j á t s z ó h á z címmel került sor egy játékos, manuális gyermekfoglalkozásra,
- április 27- május 11-ig japán s á r k á n y k i á l l í t á s n a k adtunk helyet.

Tapasztalataink szerint a gyerekek szívesen ismerkednek távoli, idegen kultúrák készségfejlesztő technikáival. Ezért is pályáztuk meg a Fővárosi Tanács kulturális hasznosítású pályázatát, melyben J a p á n j á t s z ó h á z címmel 10 alkalomból álló sorozat beindításához kértünk és kaptunk anyagi támogatást.

Július hónapban kedvcsináló kísérletként japán n y e l v t a n f o l y a m o t szervezünk. A tanfolyam vezetését V i h a r J u d i t, a Tanárképző Főiskola Tanszékvezetője vállalta el. Szeptembertől folyamatosan tervezzük hosszabb nyelvi kurzusok szervezését a könyvtárban.

A kedvező fogadtatás, a folyamatos igény arra ösztönöz bennünket, hogy a gyűjtemény minél gyorsabb gyarapodása érdekében bővítsük kapcsolatainkat. Az olvasósarok állománya már jelenleg is naponta bővül: ajánlékokat, tiszteletpéldányokat kapunk a Baráti Kör tagjaitól, legutóbb 11 féle japán nyelvi anyagot a Tanárképző Főiskola nyelvi stúdiójától. A japán olvasósarok látogatóinak köre szintén bővül: ki könyvért, ki fel-

A XIII. kerületből jelentik

vételekért, ki a japán tornabemutató zenei illusztrációjáért látogat el a Dagály utcába.

A Japán sarok már most is több, mint üde színpont: találkozóhely különböző korú és foglalkozású emberek számára, akiket csupán egy dolog köt össze: a tőlünk oly távoli, de egyre nagyobb figyelmet keltő ország iránti érdeklődés.

A jövőre nézve kettős tervünk van: szeretnénk, ha műhelyé válna - szolgáltatásaink bővítését ebbe az irányba kívánjuk kiterjeszteni. Továbbá szeretnénk a japán olvasósarok mintájára minél több, hasonló célú és hangulatú olvasóbarát részleget kialakítani.

Fekti Erzsébet

Közös tulajdonunk a Föld

Angyalföldi Környezet- és Természetvédelmi Napok címmel mozgalmat kezdeményezett a XIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága, melynek támogatására felkérték a kerület intézményeit is.

Mi is szeretnénk volna kapcsolódni a programban megfogalmazott célokhoz: a lakosság minél szélesebb rétegeinek figyelmét ráirányítani a természeti környezet óvására és őrzésére. Áprilistől júniusig könyvtárunk megbolydult méhkasként hasonlított, megindult ugyanis a nagyszabású programsorozat és ezzel mi is - reméljük, nem csak ilyen rövid időre - a környezetvédelem harcosai lettünk.

Célunk az volt, hogy sajátos eszközökkel bemutassuk a Föld és lakóköznyezetünk jelenlegi állapotát, felébresszük a felelősséget minél többekben bolygónk sorsa iránt, megismertessük a környezetvédelem mai állását és teendőit. Rendezvényeinkkel egyúttal bekapcsolódtunk az egész világot átfogó programba is, aminek kiemelkedő eseménye a Föld Napja (április 22.) elnevezésű világméretű megmozdulás volt. Tevékenységünkhöz sok segítséget kaptunk a magyarországi rendezőktől: az egyik főszervező előadást tartott könyvtárunkban, plakátokat kaptunk terjesztés céljára és eljuttotak hozzánk a Föld Napja Hírközpont tájékoztató hírlevelei is és a legutóbbiban már a mi programjaink is bekerültek.

És most egy színes csokor a rendezvények sorozatából:

Április elején nagyszerű **t e r m é s z e t f o t ó** kiállítást rendeztünk a Nimród Fotóklub művészi alkotásaiból **T a l á l k o z á s a t e r m é s z e t t e l** címmel.

Kitűnő előadásokat hallhattak általános és középiskolás diákok **M a d á r d a l e r d ő n**, **m e z ő n** Schmidt Egon, **M e g m e n t h e t ő - e a F ő l d ?** Vásárhegyi Tamás előadásában.

Közvetlen környezetünk tisztaságáért sokat tettek a közeli szakközépiskola tanulói: vállalkoztak a könyvtár kertjének kitarítására, rendbehozatalára.

A M a d a r a k é s F á k N a p j á n, május végén egész napos programsorozatot rendeztünk a Mezőgazdasági Múzeummal közösen: volt növényfelismerési verseny a Városligetben, vetítettképes vetélkedő, környezetvédelmi totó és kiállításlátogatás a Magyar Mezőgazdasági Múzeum környezetvédelmi részlegében.

A n d a h á z y L á s z l ó sárkányépítő kiállítása és egy héttel később a **S á r k á n y o k s z í n e s v i l á g a** című előadás is, amelyet a magyar sárkányeregető világbajnok tartott: ez a különleges sorozat papírsárkányok készítésével zárult május 8-án, amiről a Magyar Televízió Ifjúsági szerkesztősége felvételt készített. Most már sárkányaink csak a kedvező szélre vártak...

Sajnos a június 8-ára a Farkashegyi vitorlázó repülőtérre tervezett kirándulásra nem kerülhetett sor. A tervek szerint vitorlázó repülőbemutató és sárkányeresztő verseny zárta volna a mozgalmas, színes sorozatot. /A repülőtér vezérkarának személyi változásai közben az ígértet elsikkadt valahol/.

Mi könyvtárosok ajánló bibliográfiát állítottunk össze **"Közös tulajdonunk a Föld"** címmel diákok részére, amit a kerület iskoláiban terjesztettünk, de minden érdeklődő hozzájuthat könyvtárunkban.

A XIII. kerületből jelentik

Szeretnénk, ha a környezetvédelem nem csak kampány lenne, hanem állandó tevékenységgé terebélyesedne, és kialakulnának a körvonalai egy környezetbarát társadalomnak.

Sóki Edit

Ha csütörtök...

Ha csütörtök, akkor továbbképzés - legalábbis a XIII. kerület könyvtárosai számára. Ilyenkor könyvtáraink zárva vannak, tudatunk viszont nyitva. Ezeket a napokon cserélünk eszmét a könyvtár túlélési stratégiájáról, és hallgatjuk meg a hivataltalós tájékoztatást főkönyvtárvezetőnkől a hálózatban történt legfrissebb változásokról, vagy beszélünk meg kisebb-nagyobb szakmai kérdéseket.

Ami szűkebb pátriánkat legközelebről érinti, a személyi kérdésekről szóló fejezet hétről-hétre így kezdődik /a boldog emlékezetű hatvanas évek egyik kabaréjelenetének mintájára/: Időjáték. Létszámelemzés folyik.

A tisztánlátást, tájékozódást elősegítő fórumokat szervezünk, rangos előadókkal lepjük meg magunkat. Egyik alkalommal K i s s J e n ő főigazgatónk, a másikon dr. D o m b r á d y L ó r á n d n é, a XIII. Kerületi Tanács elnökhelyettese, a harmadikon pedig K i s L a j o s, a Fővárosi Tanács osztályvezetője volt a vendégünk.

K i s s J e n ő előadásából pontos képet kaptunk a hálózat szűkös anyagi lehetőségeiről. A gondokat értjük, érzékeljük, a megoldásra tett javaslatokat általában el-

fogadjuk, de éles vitát eredményezett, amikor a XIII/7-es fiókkönyvtárunk egy részének beáradása és annak mikéntje került górcső alá. A "ki kivel legyen szolidáris" kérdése nem oldódott meg.

Dr. D o m b r á d y L ó r á n d n é a kerület közművelődési helyzetét ismertette örömmel állapította meg, /no és a mi örömeinkre is/ hogy a könyvtárak jól látják el a feladatukat. A művelődési házak helyzete felemás. A legnagyobb, a József Attila Művelődési Központ sok pénzt felemészítő átalakítás és többszöri vezetőváltás után igyekszik megfelelő szellemi műhellyé válni. A régóta eredményesen, csaknem rentábilisan dolgozó Láng Művelődési Központ viszont éppen felszámolás előtt áll.

K i s L a j o s megnyugtatót minket, hogy az államnak nincs joga kivonulni a kulturális szférából, bár már megkezdődött a főváros kulturális intézményrendszerének a felbomlása. Latolgatta a helyhatósági választások után valószínűleg bekövetkező közgazgatási átszervezések hatását a közművelődés helyzetére, irányítására. A könyvtári hálózatnak, bár átalakítva, de - véleménye szerint is - fenn kell maradnia a fővárosban. Példákon mutatta be, hogy bizonyos mértékű központi támogatásra akkor is szükség lesz a könyvtáraknak, ha felügyeletüket a helyi öngazgatási szervek veszik át. Előadónk nemcsak válaszolt a kérdéseinkre, de maga is kérdezett: Eléje megyünk-e az olvasói igényeknek aluljárós irodalmi szinten is? Mi a helyzet az aktuális politikai irodalommal, a közelmúlt hibáit feltáró könyvekkel? Magyarul: naprakészek vagyunk-e?

Csütörtökönként "zajlik" a közös könyvrendelés a fiókkönyvtárak vezetőivel. Bevált, megszoktuk. Ahogy fogy a pénzünk, úgy nő a rendelésre fordított idő.

Eredményesek, látókörtágítók lehetnek az erre a napra időzített közös könyvtári kirándulások is. Első alkalommal Csepel 4 könyvtárába látogattunk el. Nyáron néhány vidéki /megyei, városi/ könyvtárba szeretnénk elmenni.

Igyekszünk tehát hasznosan tölteni csütörtökjeinket. Kár, hogy egy héten csak egy van belőlük!

Németh Csaba

A XIII. kerületből jelentik

Amit tőlünk kérdeztek

- Egy alig középiskolás fiú papírt mutat, rajta egy név: G i l G a m e s . A könyvtáros olvasatában Dzsil Gémsz. Csak később világosodott meg a kollégák számára is, hogy ezt a művet nem éppen a modern angol-amerikai irodalomnál kell keresni.

*

- Szintén középiskolás fiú P l a - t o n t ó l keresi a - V a c s o r á t .

*

- Általános iskolás kisfiú szorgalmi feladatként gyűjtőmunkát vállalt. A személy, akiről adatokat kell gyűjteni: K r á t e r G y ö r g y . Csak a szokásos vallató kérdések után derült ki, hogy Fráter Kráterként került a füzetbe.

*

- Érettségiző kislány B u d d e n - t ő l kereste a B r o k k h á z a t .

*

- A T e m i t gyűjtés z kiállításról érdeklődik egy alsótagozatos, pénzorientált korunk gyermeke: Elhoztam a szalvétagyűjteményemet! És tessék mondani, mennyit kapok érte?

- Korunk pedagógusa is meglepett egy kérdéssel minket. "Könyvtárbemutatóra szeretném elhozni az osztályomat. Mennyit kell fizetni érte?" /Figyelem! Ez nem újabb ötlet gazdasági helyzetünk javítására/.

Személyi hírek

Á t h e l y e z é s

I m r i k I s t v á n n é könyvtáros a XIII. ker. főkönyvtárból a XIII/1. fiókkönyvtárba vezetőnek.

K i l é p é s

T a m k a L á s z l ó könyvtáros IX. ker. főkönyvtár.

S z ü l e t é s

N u r i d s á n y J u d i t n a k /XV. ker./ Gábor nevű fia, K i s s n é V a r g a A n d r e á n a k /XI. ker./ Fanni nevű kislánya, V a r g a E r z s é b e t n e k /VII. ker./ András nevű fia született. A szülőknek és a kisbabáknak minden jót kívánunk!